

1886.

3. num.

AUSZRA.

LAIKRASZTIS ISZLEIDŽIAMAS LIETUVOS MYLETOJU.

KETVIRTAS METAS.

Įtampa:

	Laiszkas.
1) <i>J. Bs.</i> Isz musu praeigos. Kas tai yra „daina“?	65
2) <i>T. J. J. L o.</i> Nadomas, eilės	72
3) <i>X.</i> Kronologinis suraszas atsitikimu buvusiuju Kauno rėdyboje (pabaiga)	76
4) <i>J. Kaln.</i> Pasaka, eilės	81
5) <i>Piguleryczia.</i> Bandymas rankiaus Lietuvoje žmoniu var- tojamu žoliu vardu	82
6) <i>Kucziu Vilius.</i> Mergytė prieszgyne, daina su alasu	86
7) <i>Pranyš Mileziauckas.</i> Dūnos jieszkoczei (priemazga)	87
8) Isz Lietuvos	90
9) <i>M. Vytautas,</i> didysis Lietuvos kunigaikstis	96
10) Užpraszymas	96

TILŽEJE.

KASZTA IR SPAUDA MIKSZO SPAUSTUVES.

„AUSZROS“

rėdytuvėje ir iszleistuvėje (Jurgis Mikszas Tilžė-Tilsit),

galima pirkti szitas knygas:

- Auszra, laikrasztis iszleidžiamas Lietu- vos mylėtoju, iszaina kas mėnesį kartą pavyzdyje knygutės 32—48 pus. Prekia ant metu su prisiumtinu 6 rublei (kitose mėnėse, ne Rusijoje 7 m.). Auszra 1883 m. gaunama už 3 rbl., o 1884 ir 1885 m. po 4 rbl.
- Nėrio trys pamokslai apie gaspado- rystę dėl gaspadoriu. 1883. 43 pusės. 15 kap.
- Jūzapo Miglovaros rasztai. Eilės įvai- rios. I. plūksztas. 1884. 32 pusi didžiame pavyzdyje. 25 kap.
- Drazdauskio svėtiszkos ir szventos giesmės. 1884. 16 pusiu ant ra- szomo popėriaus. 15 kap.
- Jankaus seniausios lietuviszkos dai- nos. 1882. 36 pusės. 15 kap.
- Dagilio lietuviszkas szinupinys. I. lida. 1884. 16 pusiu. 5 kap.
- Dagilio lietuviszkas szinupinys. II. lida. 1885. 16 pusiu. 5. kap.
- Vyturio tėvynainiu giesmė. 1884. 24 p. 15 kap.
- Basanavyczius Ozkabaliu dainos. 1884. 48 pusės. 25 kap.
- Auszros kalendorius 1886 m. 88 pusės. Su koloravotu abrozu. 35 kap.
- Auszros kalendorius 1885 m. 72 ir XXVIII pusės. 25 kap.
- Jankaus muzikėlis. I. lida. 1885. 74 pusės. 15 kap.
- Basanavyczius žirgas ir vaikas. 1885. 32 pusi. 15 kap. Pelnas ant „By- rutės“ naudos.
- Nėrio pamokslai apie galvijų ir avelin auginimą ir gydymą ju nū nekuriu ligu. 1885. 15 kap.
- Gailuczio uždūtynas. Uzdūciezu ran- kius aritmėtikos arba rokundu moksl. 1885. 80 pusiu. 40 kap.
- Basanavyczius žiponas bei žiponė h auksingumas bei sidabringumas lie- tuviszku dainu. 1885. 30 pusiu di- džiame pavyzdyje. 25 kap.
- Trupinėlio Vytautas, didis Lietuvo- kunigaiksztis. Su Vytauto abrozu 1885. 48 pusės. 25 kap.
- Nėrio sodnas, apynei ir bitys. 1885 36 pusės. Su abrozdeleis. 15 kap. Pelnas ant „Byrutės“ naudos.
- Jankaus žiemos vakaro adynėlė. 1885 140 pusiu. 30 kap.
- Ant atsiminimo susiejimo lietuviszko draugystės „Byrutės“ Naujojoje 17. I. 86. 36 pusės. 10 kap.
- A...ės ir J. Sz....o abėcėla ir taij mokintuvė dėl vaiku. 1886. 60 p didžioje aszmainio (oktavo) kvarmoje 20 kap., 100 imant po 10 kap.
- Nėrio aritmėtika, keturi svarbiausieji veikalai. 1886. 50 pusiu didž. asz mainio kvarmoje. 30 kap.
- Nėrio žmonių ligos, svarbiausiosios 1886. 64 pusės. 20 kap.
- Nėrio rėdos įstatymai, Lietuviams Su valku rėdyboje. 1886. 18 pusiu. 10 kp
- Kalnėno bitininkystė. 1886. 10 pusiu 8 kap.
- Kraszevskio Vytolioranda, giesmė isz Lietuvos padavimu lietuviszakai isz guldyta J. A. V. Lietuwo. 1880. 320 p Byrutės sanariams po 1 rbl., ne sa- nariams po 1½ rbl.
- Juszkos rasztai: 1) lietuviszkos dainos, 2) svodbinė rėda, 3) svodbinės dainos, 4) scatraszjmas arba ortograpija.

Perkupcziams po 50 eks. ant rykio vienos knygos imant, dūdame 33¼% rabato (leidžiamė už du treczdaliu prekios). Pridūtosios knygū prekios iszsi- mano be nusiuntimo į užrubeži. Perkantiems reikalaujant galima iki į paru- beži veltai prisiusti; to dėl tik reikalinga czia vietą pridūti.

NB. 1 kapeika = 2 pf., 1 rublius = 2 mk.

Mikszas.

VYTAUTAS,
DIDYSIS LIETUVOS KUNIGAIKSZTIS. 1391—1430.

Isz musu praeigos.

Kas tai yra „daina“?

Lietuviu tautai gilioje senovėje iszėjus *isz rytu szalies, isz Augstosios Azijos, ir mažojoje Azijoje, ant salu Aigijos marės, Graikijoje ir Trakijoje (szend. Bulgarija) apsigyvenus, sentėvei musu jau i 2—3 tukstanczius metu, dar Kristui negimus, buvo apszviesciausiu tūmet tauta ant žemės, ir jie pirmieji atgabeno pirmas sėklas žmogiszko apszvietimo ir dabos (kulturos) i Europą. Norint didžiausia tūmet tauta ant žemės, bet i daugybę mažesniu gendziu padalyta, ant labai didelio žemės ploto be vienybės gyvenanti, Lietuviu tauta ne visados galėjo spirtiesi priesz svetimas gentes, i lietuviszkas žemes isibriaujanczias ir lietuviszką tautą benaikinanczias. Senojoje teviszkėje — kur tokią augsztą dabą Lietuvei buvo pasiekę — priespaudai atsirandant ir daugsinantiesi, tie isz senovės Lietuviu, kurie savo liūsybę, tikybę ir kalbą iszlaikyti troszko, traukiasi isz savo tėviszkės, jieszkodami sav naują žemę liūsybės, naują Amėriką. Kaip szendien nū didžio Lietuvoje prispaudimo Lietuvei iszsprusdami Amėrikona keliasi, taip senovėje, isz Azijos, Graikijos, Trakijos, Lietuvei szaurės linkui nū upės Dunojaus keliasi, apgyvendami ir kolonizavodami visą tą plotą žemės, kursai randasi tarp Dunojaus ir Jurės (Baltosios marės) sziaurėje. Czionai dar tūmet tankios „žalios“ girės per „szimtus myliu“ tensiasi, ir tose giriose lietuviszki Keltai (iszeivei, emigrantai) daugiausei viensėdiszkas kolonijas įtaisydavo, isz ko vėliaus ir kaimai atsirazdavo. Tu lietuviszku kaimū vardai dar ir szendien randasi Galycijoje ir ant viso ploto tarp up. Udros (Odra), Visztulės (Vysla), Dniepro, kur szendien Slovėnai (Lenkai, Rusai) gyvena, isz ko mes numanyti galime, jog tie lietuviszki kolonistai tarp Slovėnu isznyko.*

Sziaurės link nū up. Dunojaus Lietuviu sentėvei jau i 1000 m. pirm Kristaus pradėjo persikeldinti. Isz mažosios Azijos iszeivystė

pasidaugšino, regis, ipaczei nū 6 szimtmeczio, Kristui negimus, kada lietuviszkos vieszpatystos į Persu rankas pateko; isz Trakijos Lietuwei labiausei „bėgti“ pradėjo nū to laiko, kada Trakija į rymiszka provinciją pavesta tapė (apie 46 m. po Krist.). Sziaurėje Dunojaus, szios dienos Vengrijoje ir Rumunijoje lietuviszki Dokai buvo įsteigę labai tvirtą vieszpatystę, kuri po ilgu kariu su Rymėnais, 107 mete Kristui užginus, per Rymėnus įveikta tapė. Turime žinias, jog ir szitu Doku liūsybę mylincioji dalis apleido saro tėvu žemę, ir persikėlė sziaurės link nū Karpotu kalnu ir taipo-apsigyveno giriose sziaurėje.

Sunkiaus yra paženklinėti laiką, kada Lietuviu sentėvei pradėjo ant gyvatos įsikurti ant szios dienos Lietuvos žemės palei Jurias-marias. Szime dalyke tik ant musu gintaro dar atsiremti galima.

Graikijoje ir Vitalijoje kapūse, isz godynės 2 ir 1 tukstančio metu, dar Kristui negimus, atrasta tapė drauge su lavonais ir gintarinius daigtus: szisai gintaras, kaip Helbig'as*) ir Helm'as**) darodė, paeina isz Prusu, nū Jurės krantu. Reikės dumoti, jog tą gintarą, ne kas kitas, kaip patys Lietuviu sentėvei, dar Graikijoje ir kitur gyvenantieji, gabeno isz sziaurės ir jog jau toje gilioje senovėje apsilankyti turėjo szios dienos Lietuviu žemėse. Ketvirtame szimtmetyje, dar Kristui negimus kelevis Putėjas jau minavoja lietuviszkus *Aistus*, palei up. *Aistą* (Bartininku valstijos, Vilkaviszchio pavieczio) gyvenusius, kurie jau tūmet buvo tokie jau ukininkai, kaip ir szendien mes esame.

Taip kolonizacija lietuviszka szios dienos Lietuvos žemės prasidėjo gilioje senovėje, ir dar pirmame szimtmetyje, Kristui užginus, visas plotas žemės ir tarp up. *Dunojaus bei Mėlinosios (Judošios) marės pietūse, net sulyg pakrasciu Jurės sziaurėje, lietuviszku kolonistu apgyventas buvo.*

Regis apie pirmą szimtmetį Kristui jau užginus, atsiranda Europoje Slovėnai. Isz rytu szalies eidami nū up. Uraliaus per tyrus pietinės Maskolijos, jie apima pirmiausia žemę, palei upę Dnieprą; isz czion jie pasidūda į vakarus. Viena ju dalis atvyksta į Padunoją palei Mėlinąją marę; kita dalis, apeidama

*) Slg. Mitteilungen der anthropologischen gesellschaft in Wien 1878. Bd. VII, 244.

**) Slg. Zeitschrift für ethnologie. Berlin. 1882. Bd. XIV, 71. 72.

sziaurėje Karpotu kalnus, užima žemes szios dienos Vengrijos; treczia dalis platinasi palei upes: Dnieprą, Visztulę, Udrą ir Labą (Elbę) sziaurės link. *Apimdami palei szitas upes žemę, Slovėnai atranda czionai gyvenanczias be polytikiszkos vienybės lietuviszkas gentes, kurios po valdžia Slovėnu tenka. Slovėnams su lietuviszkais gyvatinkais susimaiszant ir priimant augsztesnę Lietuviu kulturą didę daugybę Lietuviu pragaiszta, o isz maiszzytanos dvieju kalbu, kila szendlienykszta slovėniszka, i daugelį tarmeniū iszsklydusi, kalba, turinti didę daugybę lietuviszku gramatiszku parmu ir žodžių*

Nors didę dalis Lietuviu tarp Slovėnu pragaiszta, ne menkai tacziau slepiasi nū slovėniszkos slogos ir verguvės ir traukiasi i girias, kurios tūmet be galo ir kraszto szios dienos lietuviszkas žemes apdengę. *I szitas girias pamarės, palei upes: Visztulę, Niamuną, Duną (Dauguvą) lietuviszki Keltai susigrudo ipaczei tarp 2—10 szimtmezio ir vėliaus, taigi gadynėje atsiradimo Slovėnu ir isziplatinimo ju valdzios ir galybės. Lietuviszki Gėtai arba Gutrei (alias Jatviagi, Judzvingi etc.), kurie gyveno tarp giriu ir pelkiu ant viso ploto tarp upiu: vakarininio Bugo, Naro, Beržinės (Berezina) net iki rubežiaus Valynijos gubernijos, kaip žinoma, Rusu ir Lenku dar XII. ir XIII. szimtmetyje tapę „be mielaszirdystės“ isznaikinti; tik maža ju dalelė, persikeldindama tūmet i szios dienos Vilniaus guberniją, dar iszgelbėjo savo liūsybę ir kalbą nū Lenku!*

Taigi matome, jog jau i pusantro ar daugiau tukstancziu metu pirm Kristaus, Lietuviu sentėvei dėl gintaro pradėjo jau aplankyti Juriu pakraszczius; ketvirtame szimtmetyje — randame jau ant szios dienos Lietuvos žemės gyvenanczius *Aistus*. Keltus isz Trakijos (szend. Bulgarijos); per kares su Persais, Rymėnais, vėliaus vėl su Slovėnais, Lietuviu sentėvei priversti tapę persikelti ant gyvatos toli i sziaurės gires, kuriose pasislėpti nū persekinėjimu buvo galima.

Kožnas supranta, jog kelstantiesi vieta isz vietos ne turtingiausi žmonės „bėgo“ nū svetimos priespaudos, bet žmonės vargingi, dėl kuriu brangiausia yra kalba prigimta, tikybė ir liūsybė, o ant kuriu pecziu visados sunkiausias nasztos užkraunamos, ir taip lygei tie vargingesniejie gyventojai mažosios Azijos, Trakijos ir t. t. isz savo tėviszkės i gires sziaurėje traukėsi, laisvės jieszkodami, kaip ir szios dienos tik pavargėlei Lietuvei, Amėrikona eina, tūmet kada lietuviszki bajorai, nėko

nesirupindami apie savo tautos reikalus, ir namėje, nors po svetimu jungu, ramei sav tuno, ne alkanus skilvius turėdami. Ne gana to. Anose žemėse gyvenant ir po svetimu jungu — butent rymiszku — patekus, bajorai ir kunigai lietuviszki pirmiausi atsižada nū savo, o priima rymiszką kalbą, taip lyginai, kaip vėlesniame laike jie lenkiszką prisisavino, ir lygei taip, kaip dabar, lietuviszkose bažnycziose lenkiszakai kalbai vieszpa-taujant, daugiausei Lietuvei į Lenkus pavirsta, taip ir senovėje, po valdžia Rymėnu ėsant, Trakijoje su iszsiplatinimu kriksz-czioniszkos tikybės ir su pagalba rymiszkos kalbos, dalis lietu-viszku Traku surymiszkūta tapė ir szendien, jau sziaurėje Du-nojaus gyvendami, jie Rumunais vadinasi.

Ant szitu dalyku asz dabar tik trumpai nurodau, pasitikė-damas, jog skaitytojas ir pats dasiprotėti galės, kad *tarp lietu-viszkos kulturos senoje tėviszkėje ir naujoje žemėje visados didis skirtu-mas turėjo buti.*

Nauji lietuviszki Keltai isz mažosios Azijos, Trakijos ir kitur sziaurės link keldamiesi ir ilgas keliones atlikdami, drauge su savimi galejo imti tik reikalingiausius daigtus, kaip javus dėl sėjos naujūse giriu trakūse, gyvolius naminius ir t. t.; dy-kose vėl giriose apsigyvenus ir dirvas dėl apgyvenimo įtaisant, tie Keltai negalėjo czionai nė apie kokius mokslus ir daidalystę (daildarystę), nė apie kitus civilizatiszkus daigtus rupintiesi, kaip tiktai apie iszlaikymą vargingo gyvenimo. Teisybė, jie įvaisino sziaurėje tulą kulturą, bet ji nekūmet negalėjo susily-ginti su taje kultura, kokia tame pat laike senoje tėviszkėje, mažojoje Azijoje ir Trakijoje, liko. Ir tikrai, mes turime aiz-kius liudyjimus *apie senatvę, augstumą ir didybę lietuviszkos kul-turos*, Lietuviu tautai dar senovės tėviszkėje gyvenant, *tokios kulturos, kuri tulose įpatybėse ir szendieniszkomis kulturiszkomis tautoms gal paveizdona statoma buti!*

Musu laiko lietuviszki Keltai Amėrikoje atranda didesnę liūsybę ir apszvietimą, neng savo tėviszkėje turėjo, o tarp ap-szviestiesniu žmonių gyvendami ir patys veik praaksta ir akylesneis tapsta. Kitoniszakai ėjo szime dalyke senovėje. Keltai senovės isz Azijos ir Trakijos iszeidami ir giriose sziaurės įsi-kurdami, ne tik neatrazdavo czionai kulturą, bet turėjo patys ją įvaisinti, degindami girias ir trakus trakindami, to dėlei ir

apszviestiesni žmonės galėjo naujoje liūsybės žemėje savo pirm-nyksztį apszvietimą ir dabą pragaisziti.

Ne gana to. Kelstantiesi isz vietos į vietą ir tikybės bei giminystės ryszei tarp nauju Keltu ir tėviszkėje senoje likusiu Lietuviu turėjo atsiliūsūti, pacioje kalboje tulos atmainos tar-miszkos atsirasti, ne vienas paprotys persikeisti arba pragaiszti, ne viena tikybiszka ar vistariszką žinia ir nūmonė, isz senosios tėviszkės iszgabenta, su laiku isznykti.

Szendien, ilgoms szimtmečiu eilėms, Lietuviu tautai ant sziosdieninės žemės begyvenant, praėjus, kada su įvedimu krikščioniszkos tikybės sujungtos atmainos ir polytikiszkos audros sunaikino ir tūs padavimus ir žinias apie senovės Lietuviu tėviszkę, isz kurios Keltai — o szios dienos Lietuviu sentėvei — atėjo, szendien, sakau, yra dar sunkiaus tikrai iszmanyti ir suprasti ir tas senoviszkas liekanas musu budo, dabos kalbos ir senosios tikybės, jai mes nenorėsime atsiremti ant tu veikaliszku ir vistariszku žiniu apie gyvenimą, budą, dabą ir tikybe senovės lietuviszku gyventojų Trakijos, mažosios Azijos ir k., kurias dėl musu užlaikė graikiszki, rymiszki ir k. rasztininkai.

Taip jau ankscziaus, norėdami lietuviszkos „lapinės“ senatvę dasekti, mes turėjome Trakijona persikelti, kur ir atradome tą kepurę*). Upės „Dunos“ arba „Dunojaus“ vardas — kaip parodėme — užsiliko dainose musu isz tos gadynės, kada Lietuviu sentėvei palei tą upę Trakijoje dar gyveno**). „Varias“ ir „žalvaris“ lietuviszku dainu, vardas „Mėlinosios marės“, upės „Priegos“ arba „Prygos“, paminėjimas „alyvos“ medžio ir k. liekti dainose musu taipo-gi isz tos gadynės, kada Lietuvei dar mažąją Aziją, salas Aigijos maiės, Balkanu pusiasalį ir t. t. apgyveno, ir isz kur ateidami lietuviszki Keltai pažintį tu daigtu drauge su dainomis į szios dienos Lietuvą atgabene***). Norėdami dasekti priežastį atsiradimo ir senatvę Lietuviu žemės ženkle „vaiko“, mes taipo-gi priversti tapėme pradžios to ženkle Trakijoje jieszkoti, ir tikrai pas Lietuviu sentėvius, Trakus, įjį atradome****). „Žipono“ ir „Žiponės“ vardą, kaip lygei auksin-

*) Slg. *Auszra* 1884. N. 5—6.

***) Slg. *Auszra* 1884. N. 7—8, 10—11.

****) Slg. *Auszra* 1884. N. 9. pag. 310—312.

*****) Slg. rasztą „Žirgas ir vaikas“.

gumą bei sidabringumą lietuviszku dainu mes išzaiszkinti galėjome, susipažindami su senovės Trakais ir ju giminaiczeis*). Taip ir dabar, norėdami dėl klausymo „Kas tai yra daina“ atsakymą atrasti, turime vėl į senovės Lietuviu tėviszkę — mažąją Aziją ir Padunoiją — keliauti.

Sala *Kurėtu* (szendien *Krėta*, ant *Aigijos* marės gulinti, tarp mažosios Azijos ir Graikijos), kurią d-ras Schliemann'as, regisi, jau pradėjo arkėjologiszkaiz tyrinėti, buvo gilioje senovėje Lietuviu apgyventa. Szitos ir kitu salu lietuviszki gyventojai jau į 3000 m. dar Kristui negimus buvo jau augsztą dabą dasiekę, ir tos gadynės visa marinė prekionė ne tik ant Aigijos, bet ir ant viduržeminės marės (Mare mediterraneum) ju rankose buvo ir ant ju laivu atliekama. Įpaczei karaliui *Minui* (*Mivos*) ir jo broliui *Radamancziui* (*Radakairivis*) valdant (apie 2500—2000 pirm Krist.) galybė lietuviszku gyventoju szitos salos augszcziausei pakilo. Mes turime žinias, jog ant szitos salos ir *ras-tas* tūmet pirmucziausei iszrastas tapė**). Bet dėl musu dabar akyviausias daigtas žinoti, kaip jaunumenė czionai mokinama buvo.

Senovėje lietuviszka kunigija (geistlichkeit) buvo apszviescziausia dalis musu tautos ir ji nė vienur — kaip kitoje vietoje matysime — ne tik dvasiszkaiz bet ir svėtiszkaiz žmonėmis valdė. To dėlei tos gadynės mokslas visas rankose kunigu buvo, o jaunumenė, po įtekme dvasiszku savo mokintoju budama, mokinosi daugiausei dvasiszku ir doriszku mokslu. Mokslas apie tikybę, Dievą ir dievus buvo eiliomis giesmėse iszguldomas, ir jaunumenė mokinosi, giesmes giedoti turėdama. Ne tik apie Dievą giedoti mokinta: mokinama buvo ir giesmiu, kuriose veikalai garbingu ir narsiu vyru, karžygiu, apgiedojami buvo. Bet dėl musu svarbiausia yra žinia, jog ir *provos* arba *zokonai* buvo tūmet sueiliūtose *dainose* ir isz galvos *dainūjamos*. Taigi jaunumenė provu ir įstatymu mokinosi, *dainas dainūdama*, kuriose tos provos buvo iszguldomos***). Ketvirtame szimtmetyje, dar Kristui negimus, gyvenęs Aristotelis sako: „pirm atradimo raszto, *provos (zokonai)*, kad jos netaptu užmirsztos, buvo paprastai dainū-

*) Slg. „*Žiponas bei Žiponė ir auksingumas bei sidabringumas lietuviszku dainu*“.

**) Slg. *Diodoros V*, 74 ir *Fligier. Neuere ethnologische entdeckungen auf der Balkanhalbinsel*. Wien 1880. S. 4.

***) Slg. *K. Höck. Kreta*. Göttingen 1829. Bd. III, s. 105.

amos. Agatyršai dar taip daro.“*) Sztie Agatyršai arba Ažutyršai buvo lietuviszka (trakiszka) gentė ir gyveno tūmet sziaurėje nū Dunojaus, dalyje sziosdieninės Vengrijos. Dar ir vēliaus randame pas lietuviszkas gentes mažojoje Azijoje tokį pat budą *dainu proviszku dainavimo*. Pirmame szimtmetyje, Kristui užgimus, rasęs Strabonas sako apie gyventojus pilies Mažoku (*Mázaka*): „Mažakėnai gyvena pagal įstatymus (zokonus) Karondo, to dėl jie vieną *dainorių* (vok. gesetzesänger) laiko, kursai dėl ju įstatymu (zokonu) iszguldytoju yra, kaip provininkai (juristai) pas Rymėnus“**).

Ir pas kitus senovės Lietuviu brolavaikius, butent pas *Indus* ir *Eranus* provos taipogi turėjo buti *dainūjamos*, nės szventose ju kniġose: *Vedā* ir *Avesta*, provas ir įstatymus randame *dainiszka* sueiliūtus; isz ko mes numanyti galime, jog, rasztui atsiradus, vislab tapė tik užraszyta, ir taipo, kaip isz senovės buvo *dainūjama*. To dėlei pas Eranus ir dainiszka aprėdyta prova vadinosi *daina* (daēna = gesetz). Ir pas lietuviszkus Agatyršus, Dokus ir Trakus *daina* taipogi ženklino *dainūjamą provą* (zokoną), t. e. provą parmoje giesmės sueiliūtą***).

Szendien, jau isznykus Lietuvoje senoviszkomis *provu dainoms*, arba tiesiog sakant *dainoms* (gesetze), žodis „daina“ tik dėl paženklinimo svėtiszku giesmiu beliekti; tik kalbnastis: „isz dainos žodį neiszmesi“, regis, prie senovėje giedamu zokonu, *dainu*, prigul ir isz gilios senovės *daaina*!

Lietuviszkas žodis „daina“ užsilaiķė ir kalboje Rumunu ir isz to laiko, kada jie dar nebuvo surymiszkūti ir lietuviszka (trakiszka) kalbėjo; tą žodį jie dabar isztaria „*doina*“. Ir į Persu bei Arabu³ kalbas tas žodis perėjo, iszsitaria szendien „*dīn*“ ir „*tikybę*“ (religio) ženklina, nės senovės *dainose* ir *tikybiszki* įstatymai buvo apdainūjami.

Taigi senovėje „daina“ ženklino tiek, kaip „prova“, „zokonas“ (gesetz).

Elenoje 1884.

J. Ba.

*) *Aristoteles. Problemat. XIX. 28.*

**) *Strabo. XII. 2. 15.*

***) *Slg. R. Rösler. Einiges über das thrakische. Zeitschrift f. d. österreich. gymnasion. Wien. 1873. S. 106.*

Nadomas

pagal *Severyna Goszczy*.

Lietuviszka pasaka. Tikras atsitikimas isz 1290 m. apie szventę szesztiniu, kada Lietuvoje vieszpatavo Vitėnas, Lenkijoje Mastukas (Lokietkus), mistrus-gi Kryžoku buvo Menckus isz Kvervandės.

Perversta ir eilėšna sutaikyta *T. J. J. L o.*

— — — — —

Sav kurcei užūdams, palengva sriuvendams
Mėlynas mus' Niamuns, kaip dangus žvaigždėtas,
Tamsoje sav slinko, krasztą placzei tvenkdams;
Taigi priesz Kalainę mumis netikėtas
Ant szlapios kruties mus' upės pasirodė
Ne didokas laivas, žėgleis apžiurėtas
Ir puzskūdams mums tik ūdegą parodė;
Jo eiga panėsi, lyg į narią žuvį,
Ar Kryžoką baisų, vejantį Lietuvį.
Tą pilies sargyba per sapnus palaiko;
Bet jautrus Jerma mus' tai tūjaus suprato:
Suvadinęs brolius sumonę jis laiko,
Szeip jis jiems kalbėdams, tą dalyką krato:
— „Sztai, szioj valandėlėj greit pro mus' praspрудо
Gers burys krikszczioniu; kas jie yr, primįsiu;
Jog sveikus palikom, gal jie mus iszpludo;
Kas jie yr, bajorai, jums asz pasakysiu:
Tai komturs Ernelis, brolis isz Ragainės;
Dvideszimts penkis jis karžygius tur tvirtus,
Druczei apszarvūti, jėtys ju gelžinės;
Nor jie iszdaryti mums jūkus atvirtus.
Dar su jais isz Viedniaus brolis ir ten buvo.
Iszilgai pakriausziu sav vytinėj irias,
Lietuvą tyrauja; per jūs daug mus' žuvo;
Jūs praleist netinka: jie mus vargīt spirias.
Kaip-gi dar aps'eiti czia su jais iszpūla?“ —
Vienas atsiliepia: „reik jūs iszterioti“.
Kitas: „reik sugauti ir užmaut ant kūlo“.
Treczias: „kad sugauti, pirm reik suvilioti“.
Kaip jūs isznaikīti, jie visaip manstauja:
Tarmės tu per drąsios, szitu vėl per bailios,

Idant iszterioti tą Kryžoku sauja,
Nės Lietuvei yr tai rėksnės kūsos gailios;
Vyrai-gi Kryžoku — galvažudžiu gauja.
Vienas toks burys ju daugel kūsu trynė.
Taigi dar visu ju protai susipynė. —
Tarp ju buvo vienas vyrs, kaip milžins tvirtas,
Lyg jauna mergaitė, potogus isz veido;
Vardas jo Nadomas, karėse pagirtas.
Mato, jog dievai jūs susitart neleido,
Akyse mansta jo, tai žinyczia dega,
Tai ugne Perkuno, kibirkszeczia lyg spraga.
— „Dūkit man kalbėti!“ — szaukdams, jis pakilo.
Tū visi jam tarė: „klausom!“ ir nutilo.
„Priežodis Lietuviu iszmingingai sako:
Jei nū medžio vaisiaus negali nuskūti,
Tai turi tą medį smarkei pakratyti.
Priežodis yr geras. Reiszkus muszis peikiams:
Man toks supratimas yr dievais suteikiams;
Apie jo-gi sekme man visai nerupi
Leiskit man tą liūbą: ji galvoj man tupi.
Tad jus pamatysit, medį kaip nukrėsiu,
Kaip Kryžokų galvas gausei asz padėsiu. —
Ar jus tinkat?“ — „Tinkam!“ — surikę, sustojo.
Tad Nadomas szirdžia Dievui daves garbę,
Kad nė viens Kryžokas neiszsprius, viliojo;
Tū kareiviams savo davė žinę svarbę,
Ir isz kariumenės kū didžiausius vyrus
Iszsirinkęs, kas žin ką prisakinėjo.
Ir akimirkoj, sztai, jie po krumus tyrus
Niamuno kraszte tū iszsislapstinėjo. —
Jau auszra rytinė szvinta, raudonūja,
Ir gelmė, kaip pragars, Niamuno stiklinė
Balžganomis oro ukanoms garūja;
Lyg isz debesiu, sztai, iszszliaužė vytinė.
Karžygei joj kribžda, tyrauja Lietuvą,
Kožnas-gi isz juju dėvi baltą skraistę;
Grižta isz naktžygio, maž krauju aplaistę.
Taip tai, jiems bežiurint, sztai mergaitė kelias,
Bėga linkui kraszto, lyg ožka iszvyta;

Prieszingas-gi vėjas su jos rubais velias,
Ir pakėlė verksmą neiszpasakytą;
Jos veidai, užraudę, lyg ugnis liepsnojo;
Patogi isz viso, ir augszta, lytinga,
Greit kraszton, pribėgus graudžei aszarojo.
Klaupėsi ant keliu, tartum nelaiminga,
Ir rankas atkizsus', virsz pavirsziaus upės
Gailescziu didžiausiu žliumbė, garsei szaukės:
„Karžygei, sustokit! ranką man padūkit!
Szei krikszczionkai vargei neszkit pagelbimą!
Nū baisiu Lietuviu manę iszliūsūkit!
Per mus' Jėzaus Kristaus ant kryžiaus mirimą!
Per panos szvencziausios sopulius septynis!
Gelbėkit! Kencziu czia per metus devynis!“
— „Lūmas karžygystės liepia gint merginą:
Baltu gopturu reik gražiają apdengti.
Miela priderystė tiems, ką kryžių gina.
Baisus užkeikimas, grėkas ją aplenkti.
Reikia pasiskubīt: czia dvejoj nēr laiko.“ —
Staigei ta vytinė vietoje sustojo;
Irias linkui kraszto, vietą lypiu taiko,
Ir merginą urmu, sztai, visi apstojo.
— „Kas esi? mergaitė!“ — Virszininks paklausė:
— „Ko nū mus' tu nori?“ — Antrą kart ją klausia:
— „Kas yr, kas tav daros?“ — Karžygei vėl klausė:
— „Žodžiu jai pritruko — o nelaimingiausia!
Ar krutinėj balsas staigei užsiriszo?
Ar rujos szarvūtos baisei iszsigando?
Tai, — negal sznekėti; protas gal sumiszo.
Į szalis tik dairos; lyg iszbėgti bando.“ —
Bet taip graudžei akys apsziazarojo
Ir tokia nelaimė veide iszsireiszkė,
Jog isz didžio skausmo, rodos, netrivojo.
Jos rugojimai nors tiek nelaimiu reiszškė,
Akys-gi isz tolo taip gražei liepsnoja,
Jog visi subėgo jos pasistebėti;
Bet drutu tik viržiu akylai daboja,
Ką ant kraszto laivo buvo jais padėti.
— „Mieloji pauksztelė! Tikt atvėsk nū baimės“ —

Dar lēciaus jā žadin iszkilmings kareivis:
— „Priežastį sakykie savo tos nelaimės!“ —
Pagaliaus ji tarė: „Sztai manę Lietuvis
Jau senei pagrėbė. Ui, ilga kelionė!
Lenkūs net už Bugo mano yr gintinė.
Asz esmi Lenkiutė, asz tikra krikszczionė,
Szendien-gi Lietuviu asz esmi imtinė.“
Tai laivon, — į krumus vėl ji dirstelėjo.
Brukszt! laivon priszokus, nudrėskė gopturą.
— „Vokieczei, jus snarglei!“ — smarkei riktelejo.
Taip bekoliodams jūs, jis suriko: „ura!“
Isz po moters rubu tvirtas vyras stoja,
Ir pliku, sztai, kardu jis miklei szvytėja,
Ant briaunos vytinės tik ore kapoja.
— „Avigalvei!“ — szaukia, lyg vilkus uliūja:
„Asz esmi Lietuvis!“ baisei vėl užbliovė:
„Asz esmi Nadomas! Gaiszkit, manę keikit!“ —
Ir gelmėj gerklės dar užszvilpė, užgriovė:
— „Ei, Lietuviu vyrai! szen pas manę eikit!“ —
Sztai giria atgijo, lyg persėda truko,
Ir isz tankumynu Lietuvei iszpūlė
Lyg Perkuno griausmas, bėgdami suszuko,
Ir ginklingai, staigei Kryžokus užpūlė.
Dovanai komturas garsei laivo szaukia,
Dovanai Kryžokai bėga prie vytinės.
Nės Nadomas tvirtas jau ant laivo plaukia.
Nėks negal pajudint tos vylios imtinės,
Nėks iszlupti viržį negal isz jo ranku.
Lietuvei isz girios lakeile skubėjo
Drucei susispaudė, kirto kirtį tankų,
Kryžokus kapoja, kol visus padėjo.
Greitai mus' Lietuvei, pabaigė tą karę.
Sztai kraszte, kur bangos Niamuno puszkūja,
Ties tvirta Kalaine, rodos susitarę,
Czia visi Kryžokai guli ir dėjūja.
Taip tai, rods Ernelis per neapsargumą
Baigė savo slaptų žygį ir galybę.
Mums garbė, paminklas! per iszmintingumą
Mus' stipraus Nadomo. drąsiją jo buklybę.

Kronologinis suraszas atsitikimu buvusiųjų Kauno rėdyboje.

(Pabaiga. Pradžia 10 ir 11 num. Auszros 1885 m.)

- 1421 m. Popėžius Martynas patvirtino Žemaicziu vyskupystę, o didis Lietuvos kunigaikštis dėl mitybos vyskupo, kapitulos ir kanau-
ninku paskyrė nekurius dvarus.
- 1422 m. Padaryta sandora, kurį pasiturėdami Kryžokai sugražino Lie-
tuvai Žemaitiją ir Sudaviją.
- 1430 m. Vytautas pasimirė. Ant sosto didžios kunigaikštystės už-
žengė kunigaikštis Svidrigaila.
- 1434 m. Pasimirė Lenku karalius Ladislavas Jagaila, palikdamas įpėdi-
ninku savo sunų Ladislavą III.
- 1435 m. Mikolas, sunus Zygmunto Keistutaiczio, didžio Lietuvos ku-
nigaikščio, sumuszė Svidrigailą drauge su jo draugininkais, Li-
vonijos bajorais, pagal Paboiską, Vilkmergės pavietyje. Czia gavo galą
muszyje magistras v. Kirkskordas, o kiti Vokiečiai visiszkai iz-
muszti szale Vilkmergės persikeliant per Szventos upę.
- 1441 m. Žemaitijos gyventojai, pripažindami savo vieszpacziu kunj-
gaikszti Mikolą Keistutaitį, atsisakė pripažinti ant savės valdžią
naujai aprinkto Lietuvos kunigaikščio Kazimėro. Paskutinis
vienok su kareivėis pribuvęs į Kauną mokėjo gerūju drauge su
karvedžiu Gastoldu prikalbėti ir nutildyti supykusius. Tada Že-
maicziu storasta tapę iszrinktas Kantautis.
- 1444 m. Didžioje pėtnycioje Kazimėras įdave Kaunui magdeburgines
tiesas.
- 1451 m. Kazimėras, tapęs Lenku karaliumi, nekuri laiką gyveno Kaune
ir czia priėmė Burgundijos pasiuntinį Petrą Vaskežą.
- 1452 m. Kanas užvolginiu Totoriu Szach-Achmed'as, Lietuviu vejamas,
tapė ju suintas pagal Kijavą, atvežtas į Kauną, kur ir pasimirė.
- 1463 m. Gartyne (Gradne) karalius Lietuviu ir Lenku Kazimėras iz-
davė rasztą, kuriūmi partvirtino tiesas Kaunui įdūtas didžiu kunj-
gaikszcziu Vytauto ir Zygmunto, o tai: vokiszką pylio užsilaikymą,
užturėjimą svarstykliu, vaszko iszdirbimą, gelumbiu iszdirbimą, ir
paskyrė atidūtą mėstui už Niamuno žemę pridėdamas dar szmotą
miszko ir žemės.
- 1464 m. Maro ligai po Lietuvą iszsiplatinus karalius ir karalėnė
didžiąją žiemos dalį Kaune perleidė.
- 1465 m. Užpūlusieji ant Žemaitijos Livonijos kareivei tapė sumuszi
pagal Palangą.
- 1468 m. Isz sumestu pinigų Kaune tapė pastatyta rymo-katalikiszka
bažnyzia kunjgams bernadinams.
- 1471 m. Gartyno (Gradno) kasztelionas Stanislovas Sakdzivojevyczius,
apturėjęs karaliaus Kazimėro daleidimą, atidavė Kaune savo na-
mus pastatymui bažnyzios ir kliosztoriaus kunjgams bernadinams.
- 1472 m. Visoje Eiropoje buvo matoma komėta (ūdeginė) ir tūse pat

- metūse nū per daug didžios sausos Lietuvoje ir Žemaitijoje buvo badas.
- 1492 m. Aleksandras, Kazimėro sunus, užžengęs ant sosto didžiū Lietuvos kunigaikščiu, patvirtino visas tiesas Kaunui įdūtas, o labiausei tiesas ir pavalnyjimus mainininkams, išskiriant žydus ir erėtikus, kuriūs buvo paliepta neįleisti į mēstą; taip pat buvo padidinta vieta krautuvei tavoru ir padaugintas skaitlius turgu Kaune. Tas pats karalius 22. dienoje rugpiuczio įdavė Žemaitijai, iš savo valės prisidėjusei prie Lietuvos, tiesas išsirinkti sav storastas ir tijumus, ir sulygino tiesose Žemaitijos bajorus (kilties vyrus) su bajorais Lietuvos.
- 1499 m. Padrutintas susivienijimas Lietuvos su Lenkija, atsibuvęs jau 1385 m. Vilkaviszkyje ir 1413 m. Gartyne (Gradne).
- 1503 m. Karalius Aleksandras, patvirtinęs pirmucziausias dovanas, iš naujo vėl apdovanojo bažnyčią rymo-katalikiszką.
- 1507 ir 1508 m. Išzdūti paliepimai Zygmunto I. apie dāvadą szventenybės Kaune.
- 1510 m. Kauno pilionis, pats ir pati Nababai, ne toli nū mēsto, kur dabar karinis ligonbutis, įkurė rymo-katalikiszką kažnyčią szv. kryžiaus.
- 1516 m. Albrektas brandeburginis, Prusu didmistris, išsiuntė kariūmenę į Žemaitiją, norėdamas ją užimti. Storasta Žemaitijos Jonas Radživilas sutiko ją ir visiszškai sumuszė.
- Tūse pat metūse 9. dienoje rugpiuczio karalius Zygmuntas I. paliepė mainininkams ne kitoniszškai išz Vilniaus į Kauną važiūti, kaip tiktai per Traku mēstą.
- 1519 m. Albrektas, Prusu didmistris, vėl užpūlė ant Žemaitijos, bet be pasivedimo.
- 1522 m. Nū tu metu prasideda aktai magistrato Kauno, išz pradžios vokiszškai raszyti, paskiaus lotyniszškai, toliaus slovėniszškai ir ant galo lenkiszškai.
- 1529 m. Zygmuntas I. išzdavė tiesu surinkimą (statutą) skirimai dėl Žemaitijos.
- Kaune ant Niamuno kranto tapė pastatytas pirmutinis ligonnamis pagal pranciszkonu bažnyčią.
- 1535 m. Karalius Zygmuntas išzdavė paliepiną apie priėminą visoje Žemaitijoje naujai atmusztu pinigū.
- 1542 m. Liepos 28. dienoje tapė padėtas pirmutinis pamatu akmū Kauno rotužės, dėl kurios statymo tapė paszauktas išz Vilniaus arkitektas Benediktas Choikavskis.
- 1547 m. Karalius Zygmuntas Augustas, apėmęs sostą savo tėvo, užtvirtino visus pavalnyjimus Kaunui dovanotus jo praboczniu.
- 1552 m. Zygmuntas Augustus išz Karalaucziaus į Vilniū grįždamas buvo Jurbarke, Skarsniamunyje, Veliūnoje ir Kaune.
- 1553 m. Zygmuntas Augustas padovanojo valaką žemės prie cerkvės Visu Szventuju Kaune popui stacziatikiu Aleksui.
- 1555 m. 23. dienoje rugpiuczio Jonui Komosiauskiui tapė įdūtas kara-

- liszkas paliepinas sugražinti atimtą per jį valaką žemės popui Aleksui, ėsanciam prie cerkvės Visu Szventuju Kaune.
- 1557 m. Magistas livoniniu kareiviu Vilius Fürstenberg'as su kariu mene, sudėta iš szimto tukstancziu žmoniu įpūla į Žemaitiją, bet pas Pasvalio mēsteli, Panevėžio paviecio, tapē sutiktas Lietuviu ir Lenku, kuriu vadovu buvo pats karalius. Muszio nepradėdamas Fürstenberg'as atkeliavo pas Zygmuntą Augustą persipraszyti, dėl ko 5. dienoje rugsėjaus Pasvalyje ir tapē padaryta sandora.
- 1558 m. Kaune tapē nupirkta akmenyčiai liutēriszkaiz bažnycziai, ne toli nū rotužēs, ir tada tai į Kauną pribuvo pirmutinis liutēriszkaiz pastorius.
- 1562 m. Kauno rotužē tapē užbaigta statyti ir joje atsibuvo pirmutinis magistrato susirinkimas.
- Tūse pat metūse karalius Zygmuntas Augustas Kaune priēmē kaipo svečių ercikį Finlandijos Frydriką, kurs paskiaus apsi pacziavo su jo seserimi, Katryne, ir paskiaus tapē Szvėdu karaliumi po vardu Jono III.
- 1567 m. Tikėjimas protestantu iszsiplatino po Lietuvą ir Žemaitiją taip, jog Žemaicziu vyskupystėje vos septynios rymo-katalikiszko bažnyczios tebuvo palikusios.
- 1574 m. Lenku karalius Endrius Vaza, patvirtidamas visas tiesas ir pavalnyjimus, Kaunui dovanotus, pavadino tą mēstą daranczi szlove pomystei.
- 1576 m. Vyskupas kunigaiksztis Melkijoras Giedraitis užēmē katedrą Žemaicziu vyskupystēs. Jam laike jo 33-metinēs rėdos pasisekē daugumą protestontu paversti į katalikiszką tilybę ir atimti bažnyczias, protestontu užimtas.
- 1579 m. Karalius Steponas Batorius paliepē Kauno burgmistrui ir pilionims daleisti Traku mainininkams vesti mainą ant Kauno turgavietēs.
- 1580 m. Gegužio 29. Žemaicziu vyskupas kunigaiksztis Melkijoras Giedraitis Vilniaus katedroje prie didžio žmoniu susirinkimo įdavē Lenku karaliui Steponui Batoriui, kaipo didžiam Lietuvos kunigaikszcziai, vainiką ir kalaviją, popėžiaus Gregoriaus XIII. atsiunstą.
- 1581 m. Ant sueimēs tapē nutarta padaryti Kaune vietą sudėjimū tavoru ir per tą mēstą pervesti maino kelią į Žemaitiją ir Prusus.
- 1588 m. Žemaitijoje taip didē buvo maro liga, jog žmonēs bėgo isz savo namu ir slapstēsi po miszkus. Žiemos laike liga buvo truputį apsistojusi, bet pavasariui atėjus ir dūnos trukstant maras vėl atsirado Kaune ir buvo ten laike 1588 ir 1589 metu.
- 1590 m. Nū dideliu szalcziu maro liga apsistojo ir sekancziu du metu buvo vaisingu.
- 1603 m. 10. dienoje liepos Kaune buvo ugnis, nū kurios nukentėjo bažnyczia bernadinu.
- 1609 m. Karalius Zygmuntas III. užgynē mainininkams isz svetimu žemiu vesti mainą su žmonėmis sodžiu gulincziu Kauno apigar

- dėje; jiems daleistas tapė tiktai mainas ant Kauno turgavietės ir tai tiktai su Kauno mainininkais.
- 1624 m. Vasaroje Kaunas degė; ugnis prasidėjo iš kamino kuknės bernadinu kliosztoriaus ir per ją sudegė ne tik kliosztorius, ir bažnyčia priėjo, bet ir didesnioji mēstō pusė.
- Tūse pat metūse Kauno marszalas Endrius Skorulskis izbudavojo Kaune moteriszka benediktinku kliosztorių prie bažnyczios szv. Mikalojaus.
- 1625 m. Szvėdu karalius Gustavas Adolfas įžengęs į Lietuvą užėmė pilį Birziū (Panevėžio pavieczio mēstelio), iš kurio paskiaus tapė pavarytas Liavo Sapiegos.
- 1631 m. Uпитos marszalas Christoforas Bialozoras ir Kauno gyventojas Dominikas Narkevyczius pastatė Kaune bažnyczia ant garbės Dievo Kuno, drauge su kliosztoriumi dominikonu prie tos bažnyczios. —
- 1638 m. Kunįgaiksztis Albrektas Stanislovas Radživilas savo kaszta atnaujino Kauno rotužę ir bažnyczia, kuri dabar yra apversta į cerkvę Aleksandro-Nevskio.
- 1647 m. Ladislovui VI. vieszpataujant Kaunas tapė paskirtas tavoru krautuvei viso lietuviszko maino. Tapė užginta gaspadoriams leisti savo tavorus į anapus rubežiaus.
- 1650 m. Antroji pati Jonuszō Radživilo, vardu Marija, Moldavijos kunįgaiksztēnė, Keidainiūse pastatė stacziatikiu cerkvę drauge su kliosztoriumi prie jos. —
- 1655 m. Szvėdu kariumenė izsplēszė Kauną ir sudegino gražiausiūsius namus. Lietuviu vadas Jonuszas Radživilas drauge su savo draugininkais pasidavė Szvėdams Keidainiūse.
- 1661 m. Didis Lietuvos kancleris Christoforas Pacas ir Lietuvos ponas Christoforas Sapiega izzarė Szvėdus iš Kauno, bet mēstas ju izpustytas potrotyjo visą maino zopostą.
- 1662 m. Christoforas Pacas ir jo pati Elžbė Eugēnija, grovėnė De-Meili (De Maili), už upės Žaisės, atstogume nū Kauno 10 vierstu, pastatė rymo-katalikiszka bažnyczia, garsią iš savo turtu, drauge su kliosztoriumi. Dabar kaip bažnyczia taip ir kliosztorius yra atinti nū kataliku ir atidūti stacziatikiams.
- 1665 m. Karalius Jonas Kazimēras paliepe atnaujinti Kaune bulverius ant upiu Niamuno ir Vilijos, sugadintus ugnele ir pavasario tvanais.
- 1668 m. 29. dienoje liepos Kaune buvo ugnelė, per kurią sudegė bažnyczios drauge su kliosztoreis bernadinu, jezuvitu ir bernadinku.
- 1676 m. Liepos 18. dienoje karaliszka komisija nusklempė nesutikimą kilusį tarp liutერიu ir klebono Kauno parakvijos. Pagal nutarimą liuterei turėjo savo bažnyczia iš namu stovincziū pagal turgavietę perkelti toliaus į nekurią mažą ulytėlę.
- Tūse pat metūse karalius Jonas III. Sobieskis užgynė žydams Kaune gyventi ir ten vesti mainą; mainininkams iš kitu mēstu, o taip pat iš svetimu krasztu buvo daleistas mainas tiktai su

- czebuveis Kauno mainininkais, kuriems tapē dūta daug pavalnyjimu.
- 1678 m. Lietuvos vadas Mikolas Kazimēras Pacas tankei su pasivedimu užpuldinējo Szvėdu kariūmenę, traukiančią per Žemaitiją iš Livonijos į Prusus.
- 1682 m. Jonas III. kū asztriausei užgynē žydams Kau, gyventi, o Prusu mainininkams daleidē mainą Kaune ir jo apigardėje.
- 1683 m. Liuterei Kaune gyvenantieji užbaigē statyti savo naują bažnyčią.
- 1701 m. Ant kalėdu Szvėdai užēmē Kauną ir iszbuvo ten dvyliką nedėliu.
- 1710 m. Maro liga buvo Kauno rėdyboje iki 1712 metu.
- 1716 m. 4. dienoje rugsėjo Smolensko kasztelionas Christoforas Szczitas ir jo pati Ona uždėjo Kaune rymo-kataliku bažnyčią ant vardo szv. Elijosziaus ir prie jos kliosztorių basu karmelitu. Ta bažnyčią iki sziolei stov ant Niamuno kraszto.
- 1726 m. Augustas II., norėdamas pakelti iszpustytą Kauną ir iszliūsti tą mēstą nū skolos, paliepē magistratui uždėti nekurius mokesčius ant mainininku.
- 1732 m. Baisi ugnis apvertē į pelenus bemaž kone visą Kauną. Paliko tiktai keliatas namu ir bažnyčia liuteriu.
- 1741 m. Buvo per daug szlapi metai, o per tą badas Žemaitijoje.
- 1750 m. Laike karēs septyneriu metu Rusijos kariūmenē, turėdama per vadą grovą Apraksiną, buvo apsistojusi Kaune traukdama į Prusus.
- 1753 m. Augustus III. visiszcai užgynē žydams Kaune gyventi.
- 1766 m. Lietuvos didis kunigaiksztis ir Lenku karalius Stanislovas Augustas patvirtino visas tiesas pirmiaus Kaunui davanotus.
- 1771 m. Stanislovas Augustas paskyrē 40,000 auksinu arba 6000 rubliu ant paprovos Kauno parakvijinēs katalikiszkos bažnyczios.
- 1780 m. Buvo badas ir galviju pūlimas visoje Žemaitijoje.
- 1787 m. Po uždengimo kliosztoriaus jezuvitu apszvaistos komisija atidengē Kaune iszkalą (szkola podwydziałowa), kuri pirmiaus buvo jezuvitu rankose.
- 1794 m. Lietuva su Žemaitija tapē padalyta į dvi dali, isz kuriu didesnioji — t. y Lietuva su dalimi Žemaitijos — teko Rusijai, o mažesnioji, nēs tiktai dalis Žemaitijos, pateko Prusams. Nū to Žemaitijos iszskaldymo Kauno turgavietēs pasimazino ir mainas sunyko, nēs tavorai isz dalies prie Prusu pridėtos nebegalėjo liūtai per naują rubežių į Kauną eiti. —
- 1800 m. Kaune sudegē iki szeszesdeszimt namu drauge su parakvijine katalikiszka bažnyčia.
- 1811 m. Metai buvo taip szilti ir be lytaus, jog per Niamuną ir Viliją galima buvo perbristi. Miszcai degē, žolē iszdžiuvo, galvijai-gi trukdami ganyklos ir gėralo pradėjo dvėsti.
- 1812 m. Jaunio 24. d. Prancuzu armija turinti pusę milijono kareiviu persikėlē per Niamuną eidama per tris tiltus permestus per upę

- tarp mēsteliu Panemunio ir Aleksotos. Imperatorius Napolijonas
isz pradžios buvo apsistojes arti Kauno karmelitu kliosztorijos;
bet ketvirtoje adynoje po pietu smarkei lyjant raitas į Kauną pri-
buvo. Prijojes tiesei prie Vilijos paliepė sapiorams tūjaus per-
mesti tilta, o raitelijos dalei perplaukti ant vilijampilinės pusės.
- 12. dienoje grūdžio Prancuzai bėgdami atgal buvo Kaune, ir
ju per tą mēstą sugrįžo tiktai 70,000 vyru; Kaunas-gi tapė užimtas
Ruskiu kareiviu.
- 1825 m. Pasimirė cėcorius Aleksandras I., o ant sosto užžengė Mi-
kalojus I.
- 1831 m. Lenkijoje ir Lietuvoje kilo sumiszimas priesz Rusus.
— Dalis maisztininku, turėdama per vadą Gelgudą, traukdami
į Vilnių, perėjo per Kauną. Gelgudas pamusztas ant panėrinu
kalnu, arti Vilniaus, su 23,000 vyru nūprosnai laike vienos isztisos
dienes turėjo apgulęs Sziaulius. Rusu pulkauninkas Kriukovas
atmuszė visus užpūlimus Gelgudo; grovui-gi Tolstojui pribuvus
ant pagalbos apgultiemsiems pasikėlusieje turėjo atsitraukti į aną-
pus rubežiaus.
- 1843 m. Liepos 1. dienoje užvesta Kauno rėdyba. Drauge su tūmi
įstatyta Kaune stacziatikiu vyskupystė.
— Tūse pat metūse Kaune pastatytas monumentas ant atsi-
minimo karės 1812 m.
- 1858 m. 6. dienoje balandžio Kaune buvo užvesta komisija dėl pageri-
nimo buvio ukininku.
- 1859 m. Arti Kauno buvo pradėtas darbas tunelio (600 sieksniu) ant
gelžkelio einanczio isz Petrapilės į Varszavą, ir nū Vilniaus į už-
rubežį. (G a n a.)

P a s a k a.

Palei Kauną, vidur giriu,
Ant Kaukáros kalno
Dikts bajors ramei gyveno
Rumūse tvirtūse.
O tam rume, tam augsztame
Kaip pauksztelė klėtkoj
Nūbodžiavo verguvėje
Mergina jaunoji.

Vieną vakarą vėlybą
Pas sztangūtą langą
Nusiminus' ir nuliudus'
Sėdi mus' Mildutė.
Verkia — aszaros vis byra,
Tartum žirnei krinta,

Ant szirdies vis nēr ramybės,
Nēr lengvybės jokios.
Ji vis žiuri į tą szoną,
Kur Traidėus jos buna —
Kur ten toli už szeszupės
Ją palikęs dingo!
Sztai ir vasara jau baigias —
Nēr nū jo žinelės:
Gal užmirszo savo mielą,
Kitą gal pamėgo!

Tū gaidžei bus — ji vis verkia —
Miego nesinori;
Sztai ji girdi — lyg kas trinka..
Jai arti... tai jis yr!

Sztai prijoja palengvėle —
 Rume viskas tyka,
 Tik už volo vilkas staugia,
 Žirgą nės pajuto.
 Sztai isz kas žin kur vėl imas
 Pora vyru rimtu —
 Greitai kopėczias prie lango
 Didvyrei pristato . . .
 Kur bajoras? — Saldžei miega,
 Miega ir tarnai jo,

Vienstiksargasstov ant boksztu
 Bet ir tas sav snaudžia.
 Sztai sulujo garsei szunys —
 Ir pabudo ponas:
 Pūla greitai prie Mildutės --
 Nēr jau jos — o, bėda!
 Tū ant žirgu pūlė — vyties
 Jau vėlu — pėdu nēr!
 Kai praleisi vasaružę
 N'eik girion ūgauti.

J. Kaln.

Bandymas rankiaus Lietuvoje žmonių vartojamu žoliu vardu.

Alė'jei.

Agū'nos	alė'jus.	Oleum papaveris.	Olej makowy.	Mohnöl.	
Apvyniu'	"	Oleum Origani Cretici,	<i>Lenkūse ne vartojama.</i>	Spanisch-Hopfenöl.	
E'glės	"	Oleum Terebinthinae.	Olej terpentynowy.	Terpenthinöl.	
Garsty'cziu	"	(Oleum Sinapis) Spir.	Sinapis.	Gorczyeczny olejek. Senfspiritus.	
Ginta'r	"	Oleum Succini.	Bursztynowy olej.	Bernsteinöl.	
Jóno	"	(<i>galvijams</i>).	Oleum Hyperici.	Olej świętojański. Johannisöl.	
Kadapūt	"	Oleum Cajeputi.	Olej kajeputowy.	Cajeputöl.	
Kepenú	"	OleumJecorisAselli.	Tran wątrobiany.	Lebertran.	
Lelijos	"	Ol. Liliorum alb.	Oliwa liliowa.	Weiss Lilienöl.	
Mėdžio	"	Oleum Olivarum.	Oliwa.	Baumöl.	
Mėtėliu	"	Oleum Absinthii.	Olej piołuniowy.	Wermutöl.	
Pálmú	"	Oleum Ricini.	Olejrycynowy.	Palmöl. Ricinusöl.	
Skorpionjóno	"	(<i>galvijams</i>) Ol. animale foetidum.	Olej śmie- rdzący.	Scorpionsöl.	
Sliėko	"	Ol. Olivarumalbum.	Dżdżownicowy olej.	Regenwurmöl.	
Táukiú	"	(Oleum rad. Consolidae)	Syrupus simplex.	(<i>Len- kūse ne vartojama</i>).	Schwarzwurzelsaft.
Plaukú	"	Oleum odoratum.	Olej na włozy,	Haaröl.	
Sėmeniú	"	Oleum Lini.	Olej siemienny.	Leinöl.	

- Akméns kraujas.* Lapis haematitis. Kamień od poruszenia (na oberwanie, pomordowanie), pomocnik. Blutstein.
- Atgerei', riü.* Aether, Spir. aethereus. Anodyny. Aether, Hoffmannstropfen.
- Bápkos.* Fructus Lauri. Bobki. Lorbeeren.
- Bébriaus (bábriaus) mēsà.* Castoreum Canadense. Bobrowy skrom. Bibergeil.
- Berbeny'czei.* Stipites Dulcamarae. Słodkogorsz. Alfsranken, Bittersüss.
- Blusoms pūlveris.* Pulvis insectarum. Proszek na pchły. Insectenpulver.
- Czelczebūkas (czinczebūkas).* Semen strychni. Wronie oko. Krähenaugen.
- Czemery'czei.* (Rhizoma Veratri) Plv. pediculorum. Proszek na wszy. Läusepulver.
- Czesnākus.* Bulbus Allii. Czosnek. Knoblauch.
- Czióbras.* Herba Saturejae. Czāber. Pfefferkraut.
- Dalē', dēlē'.* Hirudo. Pijawka. Blutigel.
- Drūgio dōbilas.* Folia trifolii fibrini. Ziele bobrowe. Fieberklee.
- Džiov'čtos mēlinēs.* Baccae Myrtillorum. Czarne jagody. Getrocknete Blaubeeren.
- E'žio taukai.* Adeps. Ježa sadlo. Igelfett.
- Gandro taukai.* Adeps Ciconiae. Bociana tūszcz. Storchenfett.
- Grybēlei.* Semen Strychni. Wronie oko. Krähenaugen.
- Išgastpūlveris.* Pulvis temperans albus. Proszek na przełękniecie. Schreckpulver.
- Kērpēs.* Hb. Pulmonariae. Płucnik. Lungenkraut.
- Kiētis.* Hb. Artemisiae. Bylica. Beifuss.
- Kirmēliū kōkos.* Trochisci Santonini. Troczki na robaki. Wurmkuchen (plattdeutsch „Wormkokes“).
- Kirmēliū pūlveris.* Pulvis Cynae. Proszek na robaki. Wurmpulver.
- Kvōsas.* Alumen. Alun. Alaun.
- Māriu putà.* Ossa Sepiae. Morska piana. Seeschaum.
- Marijōs la'das.* Glacies Mariae. Szkło kamienne. Marienglas.
- Medūs.* Mel. Miód. Honig.
- Mēdžio ruggpy'vē.* Acetum pyrolignosum. Ocet drzewny. Holzessig.
- Mēlinà sērà.* Sulfur griseum. Siwa siarka. Grauer Schwefel.
- Meszkōs taukai.* Adeps Ursi. Niedźwiedzie sadlo. Bärenfett.

- Miežiū cikorius.* Saccharum hordeatum. Cukier jęczmienny.
Gerstenzucker.
- Musėlė's poperius.* Charta muscida. Papier na muchy. Fliegenpapier.
- Nėkas, ba'ttas.* Nihilum album. Nic. Weiss Nichts.
- Niėžo za'lvė.* Unguentum antipsoricum. Maśe na świerzby.
Krätzsalbe.
- O'bszriaus taukai.* Adeps. Borsucze sadło. Dachsfett.
- Pankūlei.* Fructus Foeniculi. Koper włoski. Fenchel.
- Pa'rakas (galvįjams).* Pulvis venatorius. Proch. Schiesspulver.
- Pilkà sėrà.* Sulfur griseum. Siwa siarka. Grauer Schwefel.
- Prancūžu málka (medėlis).* Lignum Guajaci. Francuzkie drzewo.
Franzosenholz.
- Py'gu ū'ga.* Ficus Carica. Figi. Feigen.
- Pipėrai devyni.* Semina novem. Gziewięciorakie korzenie. Neunerlei Pfeffer. Maiszalas devyniu visokeriopu sėklu, kurias žmonės su brangvynu apipila ir skilvio žolėmis vartoja.
- Ramūlės.* Flores Chamomillae. Rumianek. Kamillenthee.
- Rójaus grudai, rójaus daržėlio grudai.* Grana Paradisi. Rajskie ziarnka. Paradieskörner.
- Róžiū medūs.* Mel rosatum. Miód rózany. Rosenhonig.
- Rudėncija.* Radix Gentianae rubr. Korzeń goryczkowy. Rot Enzian.
- Rugpy'vė.* Acetum. Ocet. Essig.
- Rugszty'nalėjus.* Acidum sulfuric dilut. (*Lenkūse žmonės nevar-toja*). Sauramphöl (*Žolės pro dantu gėlimą.*).
- Sa'kalo druskà.* Zincum sulfuricum. Siarazan cynku. Zinksalz.
- Saldūs medėlis.* Radix Liquiritiae. Słodkie drzewo. Süssholz.
- Sėrà, ós.* Sulfur subl. Siarka. Schwefel.
- Sėrós žiėdas.* Flores Sulfuris. Kwiat siarczany. Schwefelblüte.
- Sida'bras, gy'vas.* Hydrargyrum vivum. Žywe šrebro. Quecksilber.
- Skruzdėliū szpj'rtus.* Spiritus Formicarum. Mrówczany spirytus.
Ameisenspiritus.
- Smalós muilas.* Sapo piceus. Smołowe mydło. Teerseife.
- Stiklinė.* Vitrum Antimonii. (*Lenkūse žmonės nevar-toja.*) Antimonglas.

Siurbēlē' (confer: *Dalē'*). Hirudo. Pijawka. Blutigel.
Szirdiēs grudaž'. Grana Paradisi. Rajskie ziarnka. Paradies-
körner.

Sziūs taukat. Adeps caninus. Psa sadlo. Hundsfett.

Taukei, ū. Adeps. Sadlo. Fett, Schmalz.

Ta'kei, taukinei. Rad. Consolidae. Žywokost. Schwarzwurzel.

Tē'lapis. Thea chinensis. Herbata. Chines. Thee.

Trejokas. Electuarium Theriaca. Teryak. Theriak.

Vario dūmai. Zincum sulfuricum. Siarczaz cynku. Kupfer-
rauch (Zinksalz).

Vėlnio szūdas. Asa foetida. Czarcie łajno. Teufelsdreck.

Wilko képenos (galvijams). Hepar Lupi. Wilcza wątroba. Wolfs-
leber.

Wilko mėsà (galvijams). Hepar Lupi. Wilcze mięso. Wolfs-
fleisch.

Vyturio pintis. Boletus Laricis. Hubka modrzewiowa. Lärchen-
schwamm.

Vaszkas, žėlias. Ceratum Aeruginis. Zielony wosk. Grünes
Wachs.

Zėlvė.

Akiū zėlvė. Unguentum Zinci. Maść na oczy. Augensalbe.
Raudona akiū zėlvė. Unguentum ophthalmic. rubrum. Maść
na oczy czerwona. Rote Augensalbe.

Altelorzėlvė. Ungu. Althaeae c. Oleo Lauri. Maść altalorowa.
Altheelorsalbe.

Dedervinė's zėlvė. Ungu. hydrarg. albi. Maść na liszaje.
Weisse Flechtsalbe.

Merkūrzėlvė. Ungu. Pediculorum. Szara maść. Graue Salbe.

Baltā merkūrzėlvė. Ungu. hydrarg. albi. Maść żywego srebra
biała. Weisse Quecksilbersalbe.

Nięžo zėlvė. Ungu. antipsoricum. Maść na świerzby. Krätz-
salbe.

Utėliū zėlvė. Ungu. Pediculorum. Szara maść. Graue Salbe.

Ugnies zėlvė (baltā, raudona). Ungu. hydrarg. (albi, rubri).
Maść na wysypkę, krostki (biała, czerwona). Feuer-
salbe (weisse, rote).

Arkliū zėlvė. Ungu. Cantharid. pro equis. Maść dla koni.
Schal- und Spatsalbe.

Zūikio taukat. Adeps Leporis. Zajęcze sadlo. Hasenfett.

Žėmės taukai. Unguentum flavum. Žółta maść. Erdenfett.
Žiurkžolės. Arsenicum album. Trucizna na szczury. Rattengift.

Žy'do vy'sznė. Baccae Alkekengi. Žy'dowskie wišnie. Judenkirschen.

Žiėdo kreidà. Succus Sambuci. Bzowe powidło. Fliederkreide.

Žiėdo szpyrtus. Spiritus Sambuci. Bzowy spirytus. Flieder-spiritus.

Galinė pasarga. Lenkams ir Vokiečiams rankius, kaip virszutinius, jau turint — jie labai naudingais iszsireiszkė —, o to prie Lietuvininku, kiek man žinoma, neėsanť, pasidriřtu virszutinį silpną bandymą Auszros skaitytojams praneszti. Yra tai vaisius daugmetinio patyrimo ir tur visas Prusu Lietuvininku *lietuviszku* (ne vokiszku) vardu aptėkose praszomu prieprovu. Jei sziumi to mokslo vyrai kituse kampuse Lietuvos jaustusi paraginti, ju skrytyse vartojamus vardus taip jau rinkti ir praneszti, idant kiek galima tobulą suraszą suneszti, — tai mėris szitu eiliu butu atsiektas.

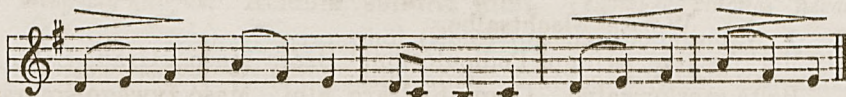
Pigulevyczia.

Mergytė prieszgynė.

Szvelnei.

Po ma-no tė - vo stik-lo lan - - ge - lio a - ly - vu-

žei ža - - lia - vo, a - ly - vu - žei ža - lia - vo.

Žalei žaliavo,
 Baltai žydėjo,
 :: Jūdas ūgeles neszė. ::

O tos ūgelės,
 O tos jūdosies
 :: Rincvynužiū kvėpėjo. ::

Kad asz žinocziau,
 Naszlužj gaucziau,
 :: Kaldjcziau lenciugėlius. ::

Asz jam suriszcziau
 Rankas, kojeles,
 :: Įmeszcziau į upele. ::

Kad asz žinocziau,
 Bernytj gaucziau,
 :: Siudjcziau marszkinėlius. ::

Isz krasztu siucziau,
 Viduryj raszycziau
 :: Vardą bei pravardėle. ::

O ir atjoja
Jaunas bernytis
.: Ant jūdbėrio žirgelio. .:

Ir jis pririszo
Bėrą žirgelį
.: Prie alyvo szakelės. .:

Žirgužis žvengė,
Alyvužis linko,
.: Linkst alyvo szakelė. .:

Ak kad taip linktu
Tėvo szirdelė
.: Leist už manęs dukrytę. .:

Tėvužis žada,
Mocziutė leidžia,
.: Pati jaunoji n'eina. .:

Mergytė mano,
Jaunoji mano,
.: Ko dėl už manęs n'eini? .:

Ar asz ne baltas,
Baltas raudonas,
Ne tėvužio sunytis,
Mocziutės užaugjtas?

Kad ir tu baltas,
Baltas raudonas,
.: Nemėgst mano szirdelė. .:

Kucziu Vilius.

Dūnos jieszkoczei.

Paraszė Pranyš Milcziauckas

(Priemazga.)

Isz palengvos saulė glaudėsi į vakarus ir rodosi skendo į mares. Per susiraukusia virszunę vilniu nusitiesė platus saulinis kelias; mainėsi: tai žibėjo, tai krutėjo, tai rodosi degė ir žuvo kur tai labai toli. Laivas įplaukęs į tą ugninį taką, rodosi norėjo pavyti saulę. Dumai, kurie vertėsi isz kamino, ir szlapios virvės pradėjo raudonūti, matrozai dainavo, o raudonas kaip liepsna ritinys saulės vis didinosi ir szliūžė žemyn. Įgai netrunkant, jau tik pusė ritinio kyszavo isz vandens, paskui tik spindulei buvo matyti, o po valandai visus vakarus apdengė viena pažara, ir toje raudonoje szviesoje nebuvo žymu, kur baigiasi vilnys vandens, kur prasideda dangus; oras ir vandū lygei buvo pilni szviesos, kuri pamažėli geso: marios pamažėliu pliuszkavo, rodosi kalbėjo vakarines maldas.

Tokiose valandose dusziai žmogaus užauga sparnai, ir ką netur užmirszti, tai atsimena, ką numylėjo, myli dar labiaus, o ko ilgu, tai ir lekia pas tą. Lauras su Patronėle pajuto, kad nors vėjas nesza jūdu kaip sudžiuvusį lapą, bet tik judvieju žemė ne ta, kur važiūja, o ta, isz kurios iszvažiavo. Lietuvos žemė! ji graži, vaisinga, apžėlusi kviėtkūtomis lankomis, apaugusi tamseis szilais, iszmargiata sziaudineis stogais, pilna upeliu ir upeliuku, pilna garniu, kregždžiu, kryžiu szale kelio, baltu dvaru, vėsiu sodu; ji, nusiimdama keturkampę kepurę, sveikina žodžeis:

„Tegul bus pagarbitas!“ o „ant amžiu amžinuju“ atsako; ji didei galinga, ji geradėjinga, ji teisinga, ji motyna saldžiausia, ji mielčiausia už visas kitas žemes ant svėto. Tai ko pirma judvieju buriszkos szirdys nejautė, dabar pajuto. Lauras nusiēmė kepurė, pažara apszvietė jo jau žilanczius plaukus, mislys jo laksztė, nės nabagas nežinojo kaip pasakyti Patronei apie tą, ką jis mislyjo; ant galo pamaži isztarė:

— Patronėlė, man rodosi, kad lyg kas pasiliko anapus mariu.

— Laimė pasiliko ir meilė pasiliko, — atsakė mergina ir žvilgtelejo augsztyn, kaip poteriauti pradėdama.

Tame laike visai sutemo; keliauninkai pradėjo lipti nū lubu; o ant laivo pakilo didelė sumata. Po gražaus vakaro ne visada buvo graži naktis, dėl to vis cypė apicėru szvilpynės, o matrozai tąsė virves. Paskutinei spindulei užtemo, o isz mariu pakilo pagaras; žvaigždės pražibo ant dangaus ir isznyko. Migla tirsztyn ėjo, apdengė dangų ir laivą. Regimas buvo tik kaminas ir didysis stiebas, paveikslai matrozu iszsirodė isz tolo kaip szeszėlei. Per adyną migla viską užtemdė, nebuvo matyti nė likternu, nė pieszu, kurios užė isz kamino. Laivas paliovė siubūtiesi visai. Rodosi vilnys lygei iszsisztaszė pavirsziumi vandens, migla priklotos.

Naktis užstojė tikrai akla ir tyka. Su sykiu toje tamsoje atsiliepė isz tolo koks tai dyvinas oszimas. Buvo tai net užimas milžiniszku dumpliu, kurs vis artinosi. Valandomis rodosi kas žin kas szukavo patamsėmis, paskui lyg atsiliepė pulkai graudžei verkiancziu tolimu balsu. Balsai tie bėgo isz tamsybės ir skubinosi tiesiog pas laivą. Marininkai, girdėdami tokius balsus, sako, kad tai vėtra szukauja isz peklos vėjus.

Ispėjimai buvo teisingi. Kapitonas, apsirėdęs į aptrauktus drabužius, atsistojė ant paties virszaus lubu; apicėras ir užēmė savo vietą prie kompaso. Ant lubu jau nebuvo nė vieno keliauninko. Lauras su Patrone taipogi nulipo į samiszę grinczią po lubomis; buvo ten tyka, kaip ant kapiniu. Žiburei, prikalti žemai prie sienu, davė labai miglotą szviesą ir tai nesmagei grinczei, ir kruvoms keliauninku, kurie sėdėjo szale lovu*) prie sienu. Grinczia buvo ruiminga, bet tamsi, drėgna, kaip visados

*) Lovos ten: ant dviejų skersiniu patiestos iszilgai lentos, grėzdai.

ketvirtos kliasos. Lubos suėjo su szonais laivo, dël to tos lovos pasienėis, perdalėtos viena nū kitos, greicziaus turėjo paveikslą tamsiu ūlu, ne kaip lovu, o visa grinczia iszsirodė kaip didelė liadaunė. Oras buvo pilnas smarvės nū smalūtu audimu, nū virviu, drėgnumo ir mariu puvio. Negalimas daigtas lygiti tą liadaunę su puikiomis stubomis pirmos kliasos. Plaukimas, kad ir tik dvi nedėli tokioje lindynėje apnūdyja plauczius supuvusiu oru, aptraukia ūdą szlapia balzgana ir tankei užkreczia tokio puvio liga. Lauras su mergina važiavo dar tik keturias dienas, o vienok, kad kas butu prilyginęs režiukiszką Patronę sveiką, raudonveidę su dabartiszke subloguse nū ligos, tai nebutu pažinęs jos. Senis Lauras ir pageltonavo kaip vaskas, nės per tiek dienu abudu neiszlindo nė sykį ant lubu. Mislyjo kad ne vale, o juk ir ar žinojo, kas vale. kas ne? Nedrįso beveik pasijudėti, o ir bijojo, nueiti nū daigtu. Sėdėjo ir dabar ne tik jūdu, bet kožnas prie savuju. Tokeis pundeleis buvo primėtita pilna grinczia; visokios padarynės, visokie indai blekinei, šamisiui iszmėtėti buvo kruvutėmis po visą aslą. Keliauninkai buvo beveik visi Vokieczai. Vieni cziulbė tabaką, kiti rukė pypkes, o kamūlei dumu, atsimuszę į žemas lubas, lakstė ilgomis jūstomis ir užsiausdavo szviesą žiburiu. Keliatas vaiku verkė pakampiūse, bet oszimas visai nutilo, nės migla įvarė visus į kokią tai neiszpasakitą baimę ir neramumą. Žinunesni keliauninkai žinojo, kad viskas rožyja vėtrą. Tū nė vienam nebuvo paslėptas daigtas, kad artinasi bėda, o mažū ir smertis. Lauras su Patrone negalėjo suimti galvą, kas dedasi, norint, kaip bile kas duris atidarydavo, budavo aiszkei girdėti tie baisus balsai, einą isz kokios tai begalystės. Sėdėjo abu ties pacziu pirmgaliu siauriausioje skylėje. Siubavimas buvo ten didžiausias, dël to ir įkriuszo ten jūdu draugai kelionės. Senis graužė plutą dūnos dar isz Rėžiuku, o mergina, kurei buvo priklu nėko ne veikti, pynė sav kasas ant nakties.

Bet po biskį tas visas tykumos, kuriame tik isz lėto davėsi girdėti verksmas vaiku, pradėjo ją dyvyti.

— Dël ko tai Vokieczai szendien taip tykai sėdi? — paklausė.

— Ar asz žinau! — atsiliepė Lauras — maž kokia szventė juju....

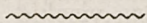
Staiga tik laivas sukrutėjo, visai taip, kaip kad sudrebėjo,

persigandęs kokio nors baisumo. Blekinei indai suskambėjo, susidavė vienas į kitą; liepsnos liampose szoktelėjo augsztyn ir žybtelėjo aiskiaus; keliatas iszsigandusiu balsu pradėjo klausti: kas tai yra? kas tai yra?

Ket nebuvo kada atsakyti: antras sudrebėjimas buvo smar-kesnis; pirmgalis iszkilo augsztyn ir tą paczią valandą krito žemyn, o vilnis pliuksztelėjo į langelį vieno szono.

— Vėtra kila! sznibždėjo iszsigandusiu balsu Patronė.

Tūmi tarpu kas žin kas užtelėjo szale laivo kaip girėje, katrą vėjai varto; staugtelėjo kaip pulkai vilku. Vėjas atsimuszė sykį ir kitą, paguldė laivą ant szono, paskui apsuko aplinkui, tvėrė į virszų ir metė į peklas. Sienos pradėjo girgždėti, blekinei indai, pundelei su visokeis daigtais, padarynės ir visokios įnagės raicziojosi ant grindu isz vieno kampo į kitą. Keli žmo-nės nukrito ant grindu, o plunksnu isz pagalviu buvo pilna grincezia; stiklai žiburiu pradėjo skambėti. (Toliaus bus.)

Isz Lietuvos.

Isz Pakurszės. Jau antri metai, kaipo gyvenu parubežyje tarp Latviu ir Lietuviu. Dažnai sueidamas su žmonėmis szitos ir anos pusės rubežiaus pažinau su juju gyvenimu, budu, paproczeis ir pažiuroms ant visokiu dalyku, apie ką, man regisi, ne proszalį bus ir Auszrai dasižinoti; nės isztyrinėjimas kožnos musu kertelės, parodys įpatybes jos gyventoju ir labiaus supažindįs mus su Lietuva. — Mėstelis, kur asz gyvenu, yra mažas — kužin, ar turės liki tukstanczio gyventoju — bet tokiame mažame mėstelyje yra liki deszimt karcziamu, isz ko galima matyti, kaip augsztai stovi pas mus garbinimas Bakuso. Isz tiesos girtavimas musu kampe labai didelis: kožna isz karcziamu, nežiurint ant blogu metu (isz priežasties vasaros lytingumo daug javu sudygo ir supuvo ant lanku), turi visados pilningai svecziu, o nedėlios dienomis visos prikisztos, tartum kaip per metturgį — geria, užia kaip pagedę per kiaurą dieną ir naktį. Žinomas daigtas, gėrimas gero nedaro: isz to keliasi musztynės, atėmimas pinigų nū vienas kito, o paskui ir provos; czia atsiranda žmonės, katrie vis kursto priesz kitas kitą imdami už savo rodas gerus pinigus. Vienas isz tokiu žmoniu dar skaito savę už tikrą Lietuvį ir kartais skaitinėja Auszrą. Begėdis — ar tame gali iszsireikszti jo lietuvystė, kad jis siumdydamas vieną ant kito, nutaiso abudu kaip liepas?... Provoms pakilus, pustyjasi žmonės liki paskutinei, lenda į skolas ir pakliuva žydu rankosna. O jūdbarzdžei ir rudbarzdžei tiktai ir laukia isztiesę savo tinklus ant kelio, žiurėdami, katram riebesnė ir didesnė žuvis paklius; to-gi dėl ir žydi karcziamos ir auga akmenyczios pas žydu.... Kelis kartus suėjęs su vienu ar kitu kalbėjau apie beprotystę, kokią jie daro gerdami ir provodamiesi tarp savęs. Jūkėsi, —

„Kam-gi ta arėlka ir alus bus, kad negersime?“ — „Jog jus begerdami ir besiprovodami žydams kelines užmaunate, o patys nūgi paliekate?“ — „Teisybe, bet ką-gi daryti, ir nabagui žydeliui reikia duti gyventi.“ — „N'o-gi kas bus, kaip suvis nupliksite?“ — „Na, dėl musu vėl užteks.“ — „N'o-gi vaikams?“ — A, vaikai atras vėl, kaip reikia gyventi: asz mislyju, kad jie užpykę ant žydu, pradės jūs peszti, laukan gyti ir atims akmenyczias, katras žydelei buvo pasistatę prie tėvu, nės dabar ar-gi jau po biszkį puiskavoja už peisaku nutvėrę, o toliaus ims daugiaus.“ — Isz tiesos žmonės paskutiniame laike labai nirsta ant žydu ir pradeda kartais jūs daužyti: seniaus budavo žydas apgaus ir vėl dar aptuzalojės iszmes isz kromo žmogelį, kiti jo draugai zvokso stovėdami ir vėl jūkiasi isz nabago, kad jam taip blogai nutiko; dabar to nebematysi: laike tokios nelaimės ima visi žyda už krutinės ir pridaužo kartais liki smerczio. Matyti kad žmonėse maži-pamaži atsiranda jausmas ju vertybės. Jog tas jausmas kyla, gali parodyti ir szitoks atsitikimas: Viena kartą atsitiko man buti ant svodbos, kur tarp svecziu buvo žmonės visokio augumo: seni ir jauni, dideli ir maži. Besznekant apie szį-tą, vienas jaunikaıtis užvedė dainą apie laisvę. Nebeatmenu asz tos dainos, bet žinau tiktai, kad tenai kalbėjosi apie tai, kaip dabar gerai yra, kad cėcorius dovanojo žmonėms laisvę, isvadavęs nū ponu. —

Dabar mes piaunam lankoj

Szienelį, baltąjį doobilėį.

Mes sav valiojam, mes sav dainūjam;

Nestovi prie musu dar stipinėlis,

Nepliaukszki tijunas su botagėliu ir t. t.

Pabaigus jam dainūti, asz užklausiau: — „Kas dabar butu, jeigu vėl reiktu įdvarą eiti, ar eitumėte?“ — „O ką-gi daryti,“ atsakė vienas senis, biszkį pasidrašinęs, reikėtu eiti, labiausei, kad atsiųstu kazokus su bizunais varyti prie darbo.“ — „Nebebuve; a lauk — eitumėme mės tav,“ atsakė jaunieje, didelis daigtas tie kazokai: priesz bizuną galima parodyti virvę, o mažai, — tai baslį (kūlą) ir kirvį. Žinoma — jus senei gal ir eitumėte, nės nugara pripratusi lenktiesi, lenktusi gal ir dabar priesz bizuną.“ — Isz to galima numanyti, kad jaunumenė geriaus nuvartoja žmogiszką vertybę, ne kaip senei. Gailu tik tai, kad žemutinės iszkalos dabarnykszczio budo negali turėti įtekinės ant jaunūmenės ir plėsti tarp jos gerus žmogiszkus jausmus; bet apie tai mes pasznekėsimė kitoje gromatoje.

Vaistininkas.

„Gazeta Swiąteczna“, n. 248. *Kvatėros dėl rubežinės sargybos.* Rėdybos laikrasztis garsina, kad nū ministerio iszėjo paliepinas, pagal kurį visur, kur tiktai nėra skirimu namu dėl patalpinimo rubežinės sargybos, reikia sodžiūse dėl jos skirti kvatėras. Ukininkams už tą turės pamokėti rubežinės kamaros, kaip dabar už kvatėras ukiszkos sargybos moka paviecziu rėda.

— *Apczystyjimas vaisiniu medžiu* nū samanu ir ten įsigyvenusiu kirmėliu. Paprastinai tame atsitikime apskusdavo medį nū samanu pritinkancziu tokiam darbui įrankiu, bet tai nūbodus trusas ir žievę naikinantis, isz kurios medis sav traukia pasotinanczius dalykus. Dabar žmonės pradeda pasigauti geresnio spasabo, o tai: ima tris dalis gipso ir vieną dalį szlinos dėl pūdu, ir vėdre arba kitame kokiamė sudyne tą iszmaiszo su vandeniu lygei taip pat, kaip darosi isz vopnos teszla dėl tinkavojimo. Tada toje

skystoje teszloje padažę mokalą aptepa apsamanojusias medžio vietas — nū to buk tai, kaip samanos, taip ir kirmėlės praptūla.

— *Baimė mokslo.* Nors žmonės ir sako, kad jie ir be knygų moka ukę vesti, bet teisybę sakant, blogai jie tą darbą atlieka. Pirmuciausei jau tas ne gerai, jog kožnas sodžius tur permaisyntas dirvas. Dirvos siaurutės, ežiomis padalitos, kartais po keliatą varstu traukiasi. Ar-gi tai galima tokią dirvą gerai išdirbti? Kartais iszpultu tokią dirvą skersai aparti dėl geresnio žemės iszpurenimo, bet kaip-gi skersai arti, kad dirva taip siaura? Gana greitai kožnas ukininkas savo dirvą aria nū krasztu į vidurį, tada pagal ežes pasitaiso gilios vagos. Ar-gi tai pagal tas ežes gal buti geri javai? O jegut dar vieta žema ir be nūtakos, tai laike pavasario tose vagose vandū ilgai stovi, dirva primirksta, ir vienos smilgos teužauga. Apie kitoniszka-gi žemės pasidalijimą ukininkai ir girdėti nenor. Jegut kožnas turētu žemę viename gabale, tada galētu ją kaip vien norint išdirbti, arti arba akėti skersai ir iszilgai, pats darbas butu skalsesnis, nės nereiktu su padarynėmis kilnotiesi isz vienos dirvos į kitą. Taip pat vienas kitam nēdarytu apmaudo ir butu tarp ukininku graži ir szventa vienybė. Dabar-gi isz žemės suskaldymo kilsta dažnai barnei, žmonės vienas kitą pas teisdarius tempia, prakiszdami ant to gražius užlaikytus pinigėlius ir sėdami neapykantą tarp savęs.

— N. 249. *Žinē dėl tu, kurie nor savo krasztą apleisti.* Ne senei mes persergėjome, idant žmonės netikētu toms klaidžioms žinioms, buk tai tolimūse krasztūse žemę dykai visiems dūda. Tai-gi paklauskite, kaip kartais su tū dalyku atsitinka. Ne senei, gal kokie metai tam atgal, Czarnigavo rėdyboje žmonės, taip pat, kaip ir pas mus dažnai atsitinka, pradėjo tauzyti, buk tai Sibėrijoje, apie Tomską, žemę dykai dūda, buk ten žmonėms gerai yra gyventi, ir jog reikia ten važiuoti. Atsirado daug tokiu ukininku, kurie pasitikėję ant tu pluszkiavimu pardavė savo ukes ir iszkeliavo į Tomską. Daugybę piningu ant kelionės paszlavę ant galo atsidurė į tą pieno ir medaus žemę. Czia tiktai savo akimis pamatė, kaip tai yra; žemės nėkas dykai nedūda, tada tie, kurie dar daugiau pinigų turėjo, nusipirko po gabalą žemės ir pradėjo ukę vesti. Bet ne ilgai trukus pamatė, kaip didei buvo apsigavę! Persiliudyjo ant vietas, jog czia nēko gero neužsidirbs, tada metę po bėšais viską su atlikuseis pinigais grįžo atgal. Tai-gi dabar daugybė žmonių isz Tomsko sugrįžo į Czernigavo rėdybą ir verkia, nežinodami, už ko nusitverti. Kas ką turėjo, tai prakiszo, ir szendien plikas kaip tilvikas. Nelaimingi žmonės laužo rankas ir keikia tūs, kurie jūs į Sibėriją iszvažiuoti prikaltbėję. — Tai-gi stundžei reikia turėtiesi savo gužtos.

— N. 250. *Prekyba javais* Norint, idant kožnas ukininkas gerai galētu ant javu uždirbti, reikia, idant ukininkai stengtusi pardūti javus visais sodžeis, o ne skirimai kožnas po truputį. Jog dėl kupcziaus ne vis ta viena, ar pirkti daug, ar maž — lengvu suprasti. Perkant porą puru, o nors ir daugeliaus — kupcziaus negal to isz karto iszleisti gelžkeliu, bet tur dėl tu javu sumdyti svirną ir laukti, kolei javu neprisirinks ant viso vagono. Taip pat ir pristatymas javu ant gelžkelio yra daug brangesnis tada, kada tas darosi po truputį, o ne isz karto. Dėl to tai kupcei po truputį supirkdami visūmet dūda mažiaus, ne kad isz karto pirkdami gerą

kruva. Dėl to tai ukininkams geriausiai yra pardūti susidėjus į vieną kruvą. Toliaus reikia atminti, jog pardūdami javai tur būti gerai išsvėdinti, be jokių dulkiu, nes tokius javus visūmet brangiaus galima pardūti.

— N. 251. *Ukininkas mokytu daktaru* O tai naujiena, ką tiktai pas mus atėjusi nū Kauno pusės: Sunus nekurio ukininko Telsziu paviečio pamėgęs moksle ėjo iszkalona Sziauliu gimnazijoje, po tam-gi nuvažia- vęs į akadēmiją per ilgus metus mokėsi daktarystės, ir kada jau jam akadē- mijos vyriausybė iszdavė diplomą ant žmonių gydymo, tada jis pargrįžo į savo sodžių ir apsigyveno tėvu namūse. Tėvas daktaro jau seniukas, sunku jau dirbti, tada sunus, sermėgą užsilvkęs, pats ėnėsi tėvą užstoti, kaip namie, taip ir ant lauko. Jegut-gi kas apigardėje suserga, tai paminėtas daktaras eina prie ligonio, o kad tėvo namūse dūnos jam pakanka, tai nū liginu jis neima nei jokie užmokėjimo. Visa apigardė neiszpasakytai džiau- giasi, jog įgijo sav gerą daktarą, ukininkai-gi jame tur savo brolių, pas kuri gal gauti gerą pamokinimą ir parodą, o taip pat jame tur savo taikintoją ir globėją. Laimingas sodžius, laimingas valsczius, kurie iszaugino sav toki vyrą. Bėda tiktai, kad mažai pas mus tesiranda tokiu žmonių. Jū tolyn, turime viltį, jū daugiaus rasis tokiu žmonių. Dabar-gi daugumas mokytu ukininku, tapusiu daktarais, aptėkoreis, inžinėrais, teisdareis ne tik kad apie tėvynę neatsimena, bet dažnai ir tėvus pamirsza. X.

Lumžos rėdyba norins nepriklauso Lietuvai, bet artimoje kaimynystoje yra su Lietuva, dėl to vaikszcziodamas ir iszilgai ir skersai per ją, visur užtiksi Lietuvį... o kur szendien Lietuviu nėra? Bet sziczion Lietuviu dau- giaus yra kunįgu ir mokįtoju, o tie iszėję ar isz Seinų, ar isz Veiverių. Ne vienas isz ju jau užmirso beveik apie savo praicinę ir giriasi ēšas Lenku, bet jau po biski pradeda griebtiesi ir atsimerkti. Ne vieną galima rasti su pravarde perkreipta nū „aitis“ ant „ski“ ir t. t., bet tai tarp dvasiszkuju; mokįtojai dar nepaklydo, nės jūs mokįtojas Žilinskas, mokįdamas geograpiją, gerai iszmokino apie tautas ir davė pažįti, prie kokios tautos kas prigul; tai jeigu jau katro duszioje lietuvystē užgeso, tas nors atsiminęs mokslo, gėdisi skirtiesi nū savo tautos. — Macziau viename numeryje Auszros kelis žodžius apie tai, kad musu kunįgai per jauni įstoja į kunįgystą ir kad butu vertai padiditi jūju mokslą. Tai yra tikra teisybė. — Viename baž- nytkiemyje numirė labai jau sena žmona liūsininkė. Neliko beveik nė daigtu, nė pinigų, nė giminiu, nėko. Nėra už ką nė grabą padaryti, nė pakavoti. Tada tai kunįgas, dar jaunas, pradėjo praszyti žmonių, kad susi- mylētu ant to pastyrusio kuno. Už likusius daigtus szeip taip gavo kelias lentas ir sumuszė szioki toki grabą, paskui vėl nėra kam nė dūbę iszkasti, nė užkasti. Tada tas pats kunįgas vėl eina pas žmones, gražeis žodžiais nor pajuditi ju szirdis, bet szirdys tūmi laiku darosi medinės, ar akmeninės: neatsiranda nė vienas žmogus, kurs eitu dūbę iszkasti. Ką daryti? Ne- mislydamas ilgai, kunįgas ima spatą, nusivelka rubus ir kasa dūbę, paskui pats užkasa. Man rodosi, kad kožnas skaitytojas matė, ar girdėjo, kaip mirszta pavargėlei žmonės, kurie turtu nepalieka, nės tai dalykas kasdieninis, bet kad kunįgas kastu dūbę dėl ubagės, tai mažu nė vienas nė girdėjo, nė matė; mažu kas rado kur istorijoje senovės laikūse, o szitas atsitikimas

buvo trys metai atgal. Primezgsiu tik tiek, kad tai kunigas Lietuvis, pa-
baigęs visą gimnaziją ir akadėmiją. — Jeigu kas buvo Lumžoje ir norėjo
matytiesi su Lietuviu, kunigu T., Sintautu prabaszcziumi, tai rasti jį labai
lengva, nės kožnas praeivis jį žino, ar tai butu szioks, ar tai toks. Kožnas
kalba, kad tai yra *kunigas*, kunigas szviesus, brolis vargstančiuju; jis ką
su deszine paina, su kaire atidūda. Buvau pas jį ir macziau, kad gyvena
kaipo praszcziokėlis, be kertvertos arkliu, be karėtu, be minksztu kėdžiu, be
puikiu stubu, o tik taip, kad nebutu szalta ir neužlytu. Vazinėjo pas jį ne
vienas isz Sintautu parapijos, kad grįztu pas savo žmones, bet jis nenorėjes.
Jo pasakas Lietuvos vaikeliams skaitė kožnas Lietuvis ir garbavojo jį iki
sziol, norins jau su virszumi 20 metu jo Lietuvoje nėra. Gera! daro, kad
nenor grįžti į savo parapiją, nės dvylika szumi visus skvernus nuplėszytu
szale jo klebonijos, kur pirma gyveno, o kaip pamatytu nupenėtus jauzczius
kaip triobas ir kokia szeszeta arkliu kaip sužvengtų, tai persigąstu... tai
graudžei apsiaszarotu. Tegul jau jam neskauda szirdį ant senatvės. Ką
daryti, kad dar ir szime laike mokina kaip ta katė, kuri koliojo szunį, už
ką zuikius gauda, o pati, jam bežiurint, pelę papiovē. *Lietuvos vaikas.*

Ba. Lietuvei Pragoje. „Auszroje“ 1884 m. lak. 29. p. Dagilis jau
paminėjo apie isteigimą Pragoje 1397 m. kolėgijos (seminarijos) dėl Lie-
tuvu i mokslus einancziu. Kolėgija pirmiausei buvo po užveizdėjimu kunigo
Jono isz Szczekni ir pilioniu (mėszczioniu) *Križos* ir *Niepros*. Lietuvos stu-
dentai aplankė Pragos universitėtą net iki antram pusiaudaliui XV. szint-
meczio, kada Hus'o mokslui besiplatinaut, ir Pragos universitėtas, jūmi už-
sikrėtė. 1469 m. popėžius uždraudė katalikams „erėtikiszkame“ Pragos
universitėte mokintiesi. Nū sziu metu ir Lietuvei paliovė Pragona keliauti.
— Labai malonu butu, jeigu vienam ar kitam mokėtesniam Lietuviui atsi-
tikus gražioje — arba kaip patys Czekai vadina „auksinėje“ (zlata) — Pra-
goje apsilankyti, idant savo atliekamą laiką nenudėtu ant nėku, bet pasi-
rupintu pasinaudoti isz arkyvo prie universitėto, kur randasi dokumentai
apie lietuviziskus mokintinius ano laiko. Manę patį ėmė didis gailėstis, kitais
darbais užsiėmus, negalint tą darbą atlikti; o labai butu akyva, isztyrinėjus
ir apraszius gadynę, kada Pragoje musu Lietuvei i mokslus ėjo. Tuli
dokumentai apie lietuvizšką kolėgiją randasi jau spauzdinti knigoje: *Mo-
numenta histor. universitatis Pragensis. Tomus II-us.* ir *Theiner'io: Monumenta
polon. historic.* T. II. 164. — Pragoje randame ir kitus dar paminklus apie
buvusius czion Lietuvius. Taip žinoma, jog husitiszkoms karėms Czekijoje
kilus (1419—1431 m.) su dideis iszpustyjimais, dalis Czeku tautos nū musu
karaliaus Vytauto pagalbos praszė; Vytautas iszsiuntė 1422 m. Pragon lie-
tuvizšką kunigaiksztiį *Sygmuntą-Kuributą* su kariumene, kurioje ir lietuvizski
buvo kareivėi. Subatoje, 16 gegužės 1422, Kuributas Pragona atvyko ir su
didele garbe tapė gyventoju priimtas. Veikalai *Sygmunto Czekijoje* ran-
dasi aprasztyti pas *F. M. Pelzel:* „*Historische nachrichten von dem litauischen
prinzen Sigmund Korybut*“ (*Abhandlungen der böhmischen gesellschaft der wissen-
schaften. Prag 1786 s. 360—393*) ir pas *Fr. Palacky: Dejiny národu czechého.
Praha 1850, III, 1. p. 484 ir sek.* — Į rytus nū Pragos, 29 kilometru atstume,
palei up. Berounką (į Veltavą tekanczią) gul labai dailioje vietoje sena
tvirta pilis *Karlszteino*, czekiszakai „*Karlův Týn*“, kurioje, *Sygmuntui Pra-*

gona atėjus, dalis prieszgyviszkos kariumenės pasislėpė. Czekiszkiejie Husitai drauge su lietuviszku kunįgaikszečiu dasiprotėdami, jog pilyje Czeku karaliska karuna paslėpta ēsanti, apgulė szitą Karlszteiną su 24,000 vyru husitiskos kariumenės, bet isz ano laiko bombardu sunkius akmenis szaudydami ir leidzami, pilį įgrėbti tik negalėjo ir, keliems septyndieniams praėjus turėjo atsitraukti. Dar ir szendien pilyje keleiviams yra rodoma, tarp kitu daigtu, ir kulka akmeninė, kurią, gal, kokio Lietuvis ranka paleido... Ir lietuviszkos dainos minavoja dar Kuributo kareiviszką kelionę Czekijona. Taip Juszkos užraszytose dainose (Lietuv. dainos. kn. III. n. 1101) randame:

O kad mes jojom

Į Beimu žemę,

Į Beimu žemę

Pas gendrolėlį...

„Gendrolėlis“ ne kitas kas turės buti, kaip Sygmuntas-Kuributas. Kate-drinėje bažnyčioje szv. Vyto randasi rąksztis (mausoleum) lietuviszkos karaliuniutės, Onos Jagelutės: abrisas jos puikiame murmure iszkaltas, guli drauge ir szalyje savo vyro, cėsoriaus Ferdinando I-jo; rąksztis 1589 m. cės. Rudolfo II. pastatyta. Ne toli nū bažnyczios szv. Vyto ir karaliszkojo dvaro, randasi puikus rumas „Belvedere“ vadinamas, kurį cės. Ferdinandas dėl savo paczios, Onos Jagelutės, 1536—1556 m. iszmuryti davęs. Szitame rune mes užeiname — tarp kitu abrozu — iszpiesz tą Czeku karalių Otokarą, kaip įveiktoją (pergalėtoją) lietuviszkos Prusu, 1255 m. — Dar reikia pridurti, jog Pragos universitėto knįgynėje randasi rankrasztis nekurio lietuviszkos žodyno, kurį Geitler'is (lit. studien. Prag. 1875. s. 96) minavoja.

B. Kada lietuviszkiejie keltai (iszzeivei) pradėjo Amėrikona keltiesi? S. Dankantas, apraszdydamas prekybą senovės Lietuviu, sako: „Toje paczioje gadynėje (1688 m.) ta dar minavotina notis nutiko Lietuvos tau-toje, jog daugybė lietuviszko svėto iszsidangino į Amėriką; nės-gi virsziaus minavojau, jog didturezei Lietuvoje svėta vergė, kursai vengdamas nū tos vargybos muko į Kursą, kuriame kunįgaikszečiui didei iszmintingai rėdėsi ir savo valseziūse žmoniu nē baudžiavomis, nē didžiomis donėmis nesunkino; nū to radusiesi tenai didei daugybei svėto, kunįgaiksztis Jokubas nupirko salą Guadalupu vadinamą nū Iszpanu karaliaus, ir tenai iszleido atėjūnus naujokyną (koloniją) įkurti ir tūmi pacziu prekybą praplatinti, kurį naujokyną paskui Inglei (Anglai) iszgriovē o likusįjį svėtą iszvedė į Nei Jork'ą ir taip Lietuviu giminės yra jau ir Amėrikoje svėto.“ („Budis“ lak. 241.) Jei Dankanto padūta žinē apie pirmūsius lietuviszokus keltus Amėrikoje tikra yra, už triju metu brolei musu tenai dabar gyvenantieji galēs szvēsti 200-metinę szventę, nū laiko pirmo persikelimo Lietuviu per Atlanti.

Bs. Lietuviszka kalba ir szį pavasario semestrą (pusmetį) kaip ir kitais semestrais, taps Vokietijos universitėtūse daugiur vietose mokinama. Berlyno universitėte prov. d-ras *Schmidt'as* skaitymus laikys apie „palyginanczią gramatiką lietuviszkos kalbos ir apie lietuviszkas dainas“ („vergleichende grammatik des litauischen; litauische volkslieder“); Liepizskyje (Leipzig'e) lietuviszką kalbą mokins d-ras Leskien'as, Karaliaucziuje d-ras Bezenberger'is ir t. t.

Vytautas, didysis Lietuvos kunigaikštis.

(Žiurėk abrožą „Auszros pradžioje,)

Vytautas gimęs 1344 m. valdė Lietuvą, budamas jos karaliumi, kaip ir svetimi valdonai jį vadino, nu 1391 iki 1430 m. Jis, sunus Keistucio ir Byrutės, gimusios Palangoje kunigaikštėnės, buvo vienas didžiausių karžygiu viduramžio. Per daug vargu ir sumisžimu Lietuvos valdonu pastojęs, į Lietuvą krikščionystę įvedęs ją ant tokio straipsnio galybės iszkėlė, kad beveik visos Eiropos valdonystės nu jos drebėjo. Jo trusui ir iszmincei uždėkavotina, kad Kryželninkai ir sukviesti pulkai kitu karalysečiu 1410 m. prie Tannenberkio ir Grunvaldo tapė į plentą sumusžti, nu kurio muszie szie jau nėkadods nebeatsigavo. Jo karėiviszką galybę ir Mangolai ir Totorei pajuto, kurie isz rytu kėsėsi visą Eiropą užplauti ir po savo jungu paversti. Vytautas mirė Trakuse (už Vilniaus) 1430 m. 27. d. spalio mėnesio (oktoberio). Jo paskutinis žodis buvo: „Tėvynė!“ Taip jis savo tėviszkę Lietuvą mylėjo. (Platus apraszymas jo gyvenimo randamas knygutėje „Vytautas, didysis Lietuvos kunigaikštis“, gaunamoje „Auszros“ iszleistuvėje.)

Užpraszymas.

Mums vienas szaunus Lietuvis, kunigas, raszo: „Jau dveji metai suėjo, kaip Szl. perraszė pirmąjė dalį Daukanto pasakojimu apie Lietuvos veikalus; prižadėjo spauzdinti, bet liki sziol nėko negirdėti . . . Ar sulauksime to brangaus skarbo, ar tas nūraszas gal kur nužuvo? Jei pasirodytu ant svėto pirmoji dalis, galėtumėme pasirupinti ir apie kitas. Negali buti, idant toksai brangus rankrasztis patektu žiurkėms. Iszspauzdinimas Daukanto pasakojimu butu didesniu paminklu, negu kad kas kokį akmeninį arba geležinį statytu. — Jei pinigų ant spaudos truksta, tegul Auszros rėdytuvė iszldūda apgarsinimą, jog nor spauzdinti; tegul iszrokūja, kiek viskas kasztūs; tada atsiras tokiu vyru tėvynininku, kurie dūs paspirtį; o tos žinės tegul bus padūtos Auszroje. — Jei Lenkai ant Mickaus paninklo surinko tiek tukstancziu, argi Lietuvei nesudės keliu dėl Daukanto? . . .“ — Ir mes su visu szirdies karsztumu tam pritardami pasakome, jog gėda butu mums Lietuviams, jeigu nei tiek nesurinktum, kad galėtumėme to savo karsztojo tėvynininko nespaustūsius veikalus per spaudą nevien Lietuvai, bet ir visam mokūtam svėtui prieinamais padaryti. Pasižadėdami už spaudą Daukanto pasakojimu rupinti, kaip veik tik bus pritinkanti suma pinigų sužadėta arba staczei įsiūsta, apgarsisime Auszroje pravardes szelpōju prie szleidimo ir pavestāję pinigų sumą. Turėdami rankrasztį pirmosios dalies savo rankoje ir aprokūdinę, kiek spauda kasztūs, iszdūsime visą rokundą taip pat Auszroje. Ragindami Lietuvos ir jos szlovingosios praeitinės mylėtojus pristoti prie to szventojo dėl tėvynės darbo per pavedimus, užpraszome ir tūsius ant to pajudinti, kurie Auszros neskaitytu ir tokiu budu apie tai nėko nepatirtu.

Iki sziolei pavesta dėl spaudos istorijos . . . 190 mk.

Toliaus pveda Peliksas Mažutis isz Žemaičziu 7

Viso labo mk. 197.

Rėdytuvė, spauda ir kaszta Mikszu Jurgio Tilžėje.

Beveik išdovanota.

Mes visą zopostą pagirtos anglo-britiškos sidabro dirbtuvės už pusę tikrosios prekios priėmę už tai dūdame, kaip ilgai zopostas iszteks, už 15 mk., taigi vos pusę prekios vieno darbo pelno, kiekvienam apacioje suraszyta, be galo gražią ir įstabią britaniszko sidabro valgio servysę isz geriausio anglo-britiško sidabro; už baltą iszsiukymą szitu daigtu 10 metu užstovima.

- 6 stalpeilei su įpatiszkai gera plieno gelaztimi,
- 12 (6 szauksztai ir 6 szakelės),
- 12 (6 kavos ir 6 kiauszių szauksztai),
- 12 (6 szlovnos kupkos ir 6 peiliu padėtuvės),
- 2 (1 sriubai ir 1 pienui samtukas),
- 2 (1 cukoriaus barstytojas ir 1 arbatos kosztuvukas),
- 6 geriausios ciselavotos Austrijos tasės,
- 6 szlovni vaisiams torėlei, su indiszkais ir japoniszkais abrozais, pramoningai pagatavoti,
- 2 szlovenu svetlycios liktoriu.

60 dalyku. Visa 60 daigtu, kurie pima 50 mk. kasztavo, dabar 15 mk. Jei nepatinka, pinigai be ginczo atmokami, to dėl koznas parsipraszymas be priegados. Valymo pulveris už pakelį 25 pf. Iszsiunitinas priesz užmokesti arba priesz itraukimā per žigunę; užpraszymai tur buti kreipiami prie kupczystės sudo užziurimo

Universal - Versandt - Bureau,
Wien, Ottakringerstr. 140.
Filiale: Wien I., Rotenturmstrasse 5.

APGARSINIMAI.

LIETUVISZKASIS BALSAS,

liet. tėvyniszkas laikrasztis, iszeinas Naujame Jorke, Amėrikoje, ketverge koznā nedėle, rėdomas Jono Szliupo, kasztūja Auropoje 2½ dorėlio = 6½ rubliaus = 13 markiu. Už colį apgarsinimu ant mėtu 10 dorėliu = 21½ rubliaus = 42,50 markiu, o viena sykį garsinant 20 centu = 43 kapeikas arba 0,85 markiu.

Rėdystės adresas:

Jonas Szliupas,
43 Spring street, New-York,
U. S. of America.

ABĖCĖLA

ir taip mokintuvė dėl vaiku, sutaisyta A . . . ėš ir J. Sz o. 60 pusių didžioje aszmainio kvarmoje. Tur szitā italpa: Didžiosios ir mažosios raidės; *raszytinės* didžiosios literos podraug su mažomsiomis. — A. Taralai. — B. Skaitleli (skaitliu abrozai. Skaitleli nū 1 iki 100 raszyti. Vienkartvienas). — C. Ap-sakai (1. Laukinė obelis. 2. Kaip tai yra gražu buti geru. 3. Nepaklusnumas. 4. Mokslavietė. 5. Sabalys ir vaikai. 6. Marytė. 7. Namie ir svetur. 8. Apdraudimas vagies. 9. Tikra meilė. 10. Gera mergytė. 11. Mylėk tėvyne). — D. Isz gamtos (1. Iszkilmingūmas gamtos. 2. Žmogus. 3. Apie pasauli. 4. Szviesa. 5. Oras. 6. Balsas. 7. Vėjas. 8. Szilima. 9. Garas. 10. Ukas. 11. Rasa. Szirksznis. Atszulis. Lijundra. 12. Debesei. Lytus. 13. Sniegas. Ledai. 14. Elektra. Zai-bas. Griaustynis. Perkunas. 15. Įvairios szviesos). — Priedas (Mokslas szventas. Maldos. Giesmės).

Abėcėla gaunama Auszros iszleistuvejė (pas Mikszā *Tilžėje*) ir kasztūja 15 kap., prie 50 perkant po 10 kap. be siuntimo.

„Žiemos vakaro adynėlė“.

Broliams Lietuvinkams ant nau-dos ir pamokslo Janku Mertyno pa-raszyta, katroje kiekvienas nūszirdus Lietuvinkas mokūtas ir nemokūtas, ras szirdzei ramumo dailiausie ap-raszymūse nusidavimu, bei to, kas nu-sidūti turėtu, pagal tikrā lietuviszkā mislį geroje lietuviszkoje kalboje ir Prusu Lietuvai priprastoje raszyboje raszyta.

Labai velytina butu, kad koznūse namūse, kur Lietuvinkas gyvena, ir „Žiemos vakaro adynėlė“ skaitoma butu. Už pigiā prekį galėtu koznas tokia knįgā nusipirkti ir savo nubadėjusią duszėlę žiemos vakarūse atgaiviti.

Jos yra gaunamos kožnoje knįgu kupczystėje bei pas spaustuvininkā **Mikszā Tilžėje**, ant *pytimo antrame butė* (num. 2.) už 60 pen.

- „Pirkit žmonės ir skaitykit,
- „Dėl to jums negailu bus,
- „Piktā vengkit, ger darykit,
- „Miel tai daro gers žmogus.

Lietuviszkoji KNĪGU SPAUSTUVE

Mikszu Jurgio

Tilžėje ant pylimo 2. bute (Tilsit, Dammstrasse 2.).

prisivelyja gatavonei

≡ įvairiausių spaudos daigtu ≡

lietuviszkoje, latviszkoje, lenkiszkoje, maskoliszkoje, vokiszkoje ir k. kalbose. Spaustuvė yra apstingai visokiomis skaitytinėmis (raidėmis), tarp kuriu visi įvairumai lietuviszkos raszybos rasztženkliu randami, aprupjta ir dirba su pritinkamiauseis dirbtuvais (maszynomis); prieg tam įsitiiekasi notas visokius rasztus su alasais (notomis) davadnei išspaudžia.

Darbai gerai atliekami ir pigei parokėjami.

Pasitikėdamas, jog brolei Lietuvei mano užsiėminą už naudingą dėl tėvynės išrazdami jį pagal įstangą szelps, pasilėcevoju ir sveikinu szirdingiausei kiekvieną tėvynininką.

Mikszu Jurgis.

AUSZRA

išseina Tilžėje 20. kožno mėnesio pavyzdyje knygutės 32—48 pusiu. Prekia: ant metu 6 rubl. = 7 mk. Atskiras num. 60 kap. = 70 pf. Apgarsinimai „Ausros“ išleistuvėje priimami, kasztūja už kožną pusiau daljta eilute po 20 pf. = 10 kap. „Ausros“ skaitytojams pusė tiek. Vokietijoje galima „Ausra“ prie kožne cėcoriszcai karaliszkos pasztos parsikviesdinti.